

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор АДІ ДВНЗ «ДонНТУ»
М. М. Чальцев
.2013

Кафедра «Суспільні науки»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕКОНОМІЧНА
КІБЕРНЕТИКА»)**

20/ -2013-01

«РЕКОМЕНДОВАНО»
Навчально-методична комісія
факультету
«Економіка та управління»
Протокол № від 2013 р.

« РЕКОМЕНДОВАНО »
Кафедра «Суспільні науки»
Протокол № від 2013 р.

УДК (07)

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з дисципліни «Сучасні економічні теорії» (для студентів спеціальності «Економічна кібернетика») [Електронний ресурс] / укладачі: О. В. Чубучна, Л. О. Мазуркевич, К. С. Глушко. – Електрон. дат. – Горлівка: ДВНЗ «ДонНТУ» АДІ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-R); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32MB RAM; WINDOWS 98/2000/NT/XP; MS Word 2000. – Назва з титул. екрану.

Вказівки відповідають дисципліні «Сучасні економічні теорії» для підготовки магістрів. В основі зазначених методичних рекомендацій положено: плани семінарських занять, теми для доповідей та рефератів; тестові завдання, підсумкові контрольні питання з курсу (модульний контроль № 1 та модульний контроль № 2); перелік питань до іспиту; список рекомендованої літератури.

Укладачі:	Чубучна О. В., к.е.н., Мазуркевич Л. О., Глушко К. С., к.е.н.
Відповідальний за випуск:	Чубучна О. В., к.е.н., доц.
Рецензент:	Заглада Р. Ю., к.е.н., доц.

©Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут, 2013

ЗМІСТ

Вступ.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
Тема 1. Неокейнсіанський напрям в економічній нобелелогії.....	7
Тема 2. Неокласичний напрям в економічній нобелелогії.....	8
Тема 3. Розвиток неолібералізму нобеліантами.....	9
Тема 4. Неінституціоналізм у теоріях нобеліантів.....	10
Тема 5. Формування нобеліантами поведінкової економіки.....	11
Тема 6. Новітні технології прикладного аналізу в економічній теорії.....	12
РОЗДІЛ 2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	15
Теми рефератів.....	15
Тестові завдання.....	15
Тема 1.1.....	15
Тема 1.2.....	17
Тема 1.3.....	18
Тема 1.4.....	19
Тема 1.5.....	20
Тема 1.6.....	21
Тема 1.7.....	22
Тема 1.8.....	23
Тема 1.9.....	24
Тема 1.10.....	25
Тема 2.1.....	26
Тема 2.2.....	27
Тема 2.3.....	28
Тема 2.4.....	29
Тема 2.5.....	30
Тема 2.6.....	32
Тема 3.1.....	33
Тема 3.2.....	34
Тема 3.3.....	35
Тема 3.4.....	36
Тема 3.5.....	37
Тема 4.1.....	38
Тема 4.2.....	39
Тема 4.3.....	40
Тема 4.4.....	41
Тема 4.5.....	42
Тема 4.6.....	43
Тема 4.7.....	45

Тема 4.8.....	46
Тема 5.1.....	47
Тема 5.2.....	48
Тема 5.3.....	50
Тема 6.1.....	51
Тема 6.2.....	52
Тема 6.3.....	54
Тема 6.4.....	55
Тема 6.5.....	56
Тема 6.6.....	58
Тема 6.7.....	59
Тема 6.8.....	60
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ.....	62
3.1 Перелік запитань до 1 модульно-рейтингового контролю знань.....	62
3.2 Перелік запитань до 2 модульно-рейтингового контролю знань.....	65
3.3 Перелік запитань до екзамену.....	68
РОЗДІЛ 4. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	69
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	77

ВСТУП

Величезний новаторський пласт економічних знань зуміли запропонувати світовому співтовариству економісти-лауреати Нобелівської премії. Відомо, що тенденція до критичного осмислення набутого досвіду є характерною ознакою всякого зрілого суспільства, в тому числі й західного. Однак, у другій половині ХХ ст. із запровадженням Нобелівської премії з економіки, ця тенденція на Заході стала переважаючою. Фактично, було сформовано певний механізм "самовдосконалення" економіки суспільства. Головними конструкторами цього механізму були нобеліанти з їхніми оновленими теоріями і концепціями.

За всією строкатістю теоретичних розробок, а інколи і їхньою взаємовиключністю переважаюча тенденція полягала у пошуку шляхів еволюційного розвитку капіталізму – в доведенні необхідності економічної та соціальної рівноваги, регулюванні суспільних процесів на основі стабільного зростання виробництва, соціального компромісу, ідейного та політичного плюралізму. Не можна не помічати у науковому доробку Нобелівських лауреатів прагматичний зміст, націленість на вирішення практичних питань, що постають перед суспільством. На такій концептуальній базі й з урахуванням їхніх практичних рекомендацій здійснювалася корекція регулюючих механізмів капіталістичної системи.

Економічна нобелелогія – це сучасний розділ як теорії економіки, так і водночас історії економічної думки, вияв універсальності економічної науки. Бо саме на перетинах, у місцях дотику різнобічних напрямів пошуку, різних галузей економічної науки досягнуто вагомі результати у дослідженнях нобеліантів. У ній акумульовано колосальну практику, досвід і знання.

Економічна нобелелогія стимулює інтеграцію економічної історії, історії та теорії економічного мислення, філософії господарства, наукового, маркетингу тощо. Саме з нею у найближчому майбутньому буде пов'язане кардинальне оновлення економічної теорії, доповнення історії економічної думки та збагачення практики. Багато цікавих ідей економістів, які там працюють, ще не ввійшли в широкий науковий обіг.

Загальна логіка розмежування і розвитку світової економічної думки у другій половині ХХ ст. визначає в цілому і логіку матеріалу методичних вказівок: спочатку в ньому розглядаються теорії і концепції неокейнсіанського напрямку, потім правих (неокласики, неоліберали) та лівих (неоінституціоналісти) опонентів кейнсіанської доктрини. Завершують його теорії поведінкової економіки і новітні технології економічного аналізу.

В методичних вказівках надані не тільки теми семінарських занять,

питання для обговорення, теми доповідей і питання для модульно-рейтингових контролів та іспитів, а й стислий зміст сутності поглядів та висновків вчених економістів нобеліантів. Укладачі цих вказівок ставили собі на меті не тільки познайомити з сутністю напрямків сучасних економічних вчень, а й з комплексною критичною оцінкою новітніх теорій та концепцій всіх лауреатів Нобелівської премії з економіки. З цією метою дається класифікація економічних поглядів цих авторів залежно від їх приналежності до основних напрямів сучасної західної економічної теорії з одночасним виокремленням економіко-психологічних концепцій, трактувань та відповідних методів аналізу.

РОЗДІЛ 1. ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Неокейнсіанський напрям в економічній нобелелогії

Після Другої світової війни послідовники Дж.-М. Кейнса – неокейнсіанці, – розвиваючи його погляди, запропонували своє розуміння циклічного руху економіки і, відповідно, його державного регулювання. Вони наголошували на динамічному характері економіки, в якій використовують гроші і яка перебуває у стані невизначеності. Природа фактора часу така, що ринки не завжди перебувають у стані рівноваги, а їх суб'єкти не завжди отримують правильні сигнали для визначення оптимальної лінії поведінки.

Представники цього наукового напрямку розробили також теорії економічного зростання, що спричинили істотний вплив як на розвиток економічної думки, так і на формування економічної політики майже всіх розвинутих країн.

Основоположниками неокейнсіанства є лауреати Нобелівської премії С.-С. Кузнець, П.-Е. Самуельсон, Дж. Тобін, Дж.-Е. Мід, Р.-М. Солоу, Ф.-Е. Модільяні, Л.-Р. Клейн та ін.

План

1. Теорія економічного зростання у працях С.-С. Кузнеця, Р. Харрода, О. Домара, Р. -М. Солоу.
2. Теорія нерівномірних поштовхів Фріша Рагнара-Антон-Кіттіля.
3. Теорія попиту Хікса Джона-Річарда.
4. Теорія життєвого циклу Моддільяні Франко-Енріко.
5. Метод затрати-випуск Леонт'єва Василя Васильовича.
6. Теорія оптимального розподілу ресурсів в працях Канторовича Леоніда Віталійовича, Кумпанса Т'ялінга-Чарльза.
7. Загально рівноважна модель торгівлі Дж.-Е. Міда.
8. Теорія інвестицій- q Тобіна Джеймса і модель управління готівкою Баумоля Вільяма-Джека та Тобіна Джеймса.
9. Значення моделі ЛІНК Клейна Лоуренса-Роберта в державному прогнозуванні економіки.
10. Модель ринків з асиметричною інформацією, запропонованих Вікрі Вільямом-Спенсером, Міррлісом Джеймсом-Александром, Ейкерлофом Джорджем, Стігліцем Джозефом-Юджінім, Спенсером Майклом.

Практичні завдання

1. Чому С. Кузнець вважав, що сучасні темпи зростання були досягнуті під час промислової революції, яка відбулася у Великобританії

на межі XVIII і XIX століть, а у США і Німеччині у першій половині XIX століття?

2. Чи може бути циклічність розвитку результатом впливу на економіку послідовно виникаючих незалежних імпульсів?

3. Чи впливає інфляція на лінію бюджету або купівельну спроможність споживача?

4. Чи можна стверджувати, що процес становлення неокласичного синтезу не завершився, що він продовжується?

5. Чи можна на основі теорії життєвого циклу пояснити чому рівень життя студентів є значно вищим, ніж це могли б дозволити їхні доходи?

6. Чи дозволяють розрахунки за методом затрати-випуск оцінювати не тільки прямі, але й побічні наслідки економічних явищ?

7. Чи можна стверджувати, що з політичної точки зору праці Л. Канторовича і Т. Купманса в основі своїй нейтральні, тому теорія оптимального розподілу ресурсів застосована незалежно від політичного і соціального устрою суспільства?

8. Якщо освіта не сприяла поліпшенню здібностей особи, то чи можна вважати її сигналом ефективності працівника?

9. Дайте стисло характеристику моделей ЛІНК та асиметричної інфляції.

Тема 2. Неокласичний напрям в економічній нобелелогії

Неокласична школа є провідним напрямом у сучасній економічній науці. Її основоположником вважають англійського економіста Альфреда Маршалла (1842 – 1924 рр.). Активними її прихильниками є французько-американський економіст Дж. Дебре, шведський економіст Б.-Г. Улін, англійський економіст А.-В. Льюїс та ін. На відміну від класиків, які приділяли основну увагу теорії вартості, неокласична школа досліджує передусім закони ціноутворення, аналіз взаємозв'язків попиту і пропозиції на різних ринках. Представники цієї школи не заперечують необхідності державного регулювання (чим і відрізняються від класиків), але вважають, що воно повинно бути обмеженим. Ринковий механізм конкуренції здатний забезпечити збалансоване зростання, рівновагу між попитом і пропозицією.

На відміну від класичної школи неокласична не є однорідною. Економісти, які її представляють, різняться сферою інтересів, застосовують різні методи, підходи до аналізу економічної дійсності.

Особливість неокласичної школи – широке використання графіків, схем, економічних моделей, що є не лише ілюстративним матеріалом, а й інструментом теоретичного аналізу.

План

1. Теорія неокласичного синтезу Самуельсона Поля-Ентоні.
2. Модель загальної економічної рівноваги Ерроу-Дебре.
3. Теорема неможливості К.-Дж. Ерроу.
4. Теорія співвідношення факторів виробництва та її роль у розвитку світової економіки.
5. Місце концепції дуалістичної економіки з надлишком робочої сили у формуванні економічної політики держави.
6. Роль теорії промислової організації в дослідженні мікроекономіки.

Практичні завдання

1. К. Ерроу вважав, що потреби теорій економічної рівноваги і нерівноваги різні. В чому відмінність між ними?
2. Під впливом яких чинників положення теорії співвідношення факторів виробництва не завжди підтверджуються на практиці?
3. Чи постає модернізація економіки в концепції А. Льюїса перш за все як спосіб перерозподілу матеріальних і трудових ресурсів?
4. Чому монопольна влада дорого коштує суспільству?
5. Чи має сенс або зміст поняття «соціальна справедливість» в економічному устрої, що ґрунтується на ринку?

Тема 3. Розвиток неолібералізму нобеліантами

У розвинутих країнах світу нині активно ведеться боротьба за ідею суспільного договору. Криза соціальної держави, безробіття, проблема закону і порядку породжують питання межі претензій індивіда. Тому на передній план виходять конституційні проблеми, а лібералізм набуває нового змісту.

Неолібералізм – напрям в економічній науці та практиці управління господарською діяльністю, прихильники якого відстоюють принцип саморегулювання господарства, вільного від надмірної регламентації. Представники економічного неолібералізму, дотримуючись традиційних положень, виходять з того, що ринок як найефективніша система господарства створює найкращі умови для економічного зростання і що свобода суб'єктів економічної діяльності має пріоритетне значення. Держава повинна забезпечити умови для конкуренції та здійснювати контроль там, де відсутні ці умови.

Сучасних неолібералів об'єднують не стільки концептуальні положення, як спільність методології.

Головними теоретиками цього напрямку в економічній науці є Ф.-А. Фон Хаєк, М. Фрідман, Р.-Е. Лукас, М.-Ф.-Ш. Алле та ін.

План

1. Концепція спонтанного характеру ринкового порядку.
2. Теорія економіки ринків .
3. Монетарна концепція.
4. Теорія раціональних очікувань.
5. Концепція непослідовності політики у часі.

Практичні завдання

1. Ф. Хайєк вважав, що порядок, який встановлюється в суспільстві, є результат саме спонтанних дій. Чому ж він не допускав координації господарської діяльності?

2. М. Алле стверджував, що будь-яка рівноважна ситуація ринкової економіки є ситуацією максимальної ефективності. Чи може кожна ситуація максимальної ефективності бути рівноважною ситуацією ринкової економіки?

3. Чи має циклічність економічного розвитку грошову природу?

4. Виходячи з позицій монетарної концепції, чи повинні грошова сфера, пропозиція грошей бути основними об'єктами державного контролю?

5. Дайте аналіз раціональних очікувань.

Тема 4. Неоінституціоналізм у теоріях нобеліантів

Одним із сучасних напрямів економічної думки є інституціоналізм. Об'єкти його дослідження – певні інституції (корпорації, держава, профспілки), а також правові, психологічні та морально-етичні аспекти (звичаї, навички тощо). Сформувався він наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Його основоположник – американський економіст Т. Веблен, а послідовники – американські вчені Дж.-Р. Коммонс, В. Мітчелл, Дж.-Б. Кларк, Дж.-К. Гелбрейт, англійські економісти Дж. Гобсон, Р. Тоні. Представники інституціоналізму тісно пов'язують економічні процеси із соціальними, політичними, правовими, організаційними, психологічними та ін. Вони розглядають суспільство як систему, що постійно розвивається і оновлюється.

З плином часу економісти, політики звернулися до ідей неокласичного напрямку. До життя поверталися традиційні цінності капіталізму – приватне підприємництво й свобода його функціонування. І все ж інституціоналізм залишався одним з провідних напрямів економічної думки Заходу, свідченням чого є дослідження «нової інституційної економічної теорії» (НІЕТ), або неоінституціоналізму (термін належить О. Вільямсону). Ця теорія ґрунтувалася на синтезі

концепцій неокласичної мікроекономіки інституціоналізму і теорії організації. Започаткував нову течію теоретичної думки англійський економіст Р.-Г. Коуз.

План

1. Шведська (стокгольмська) школа макроекономіки.
2. Нова інституційна економічна теорія (НІЕТ)
3. Базова теорія економічної політики
4. Теорія суспільного вибору
5. Теорія людського капіталу
6. Теорія оптимальних валютних зон
7. Сучасна теорія портфельних інвестицій
8. Теорія вартості капіталу Модільяні-Міллера

Практичні завдання

1. Чому представники шведської школи макроекономіки наполягали на необхідності формування великих грошових нагромаджень у державному секторі?

2. Як вдалося в Швеції сформувати «державу добробуту», яка створила умови для економічного зростання й посприяла населенню скористатися його плодами?

3. Чи запрацює ринок якщо не будуть розмежовані права власності?

4. Чому програма приватизації в Україні була приречена на невдачу?

5. В економіці, на думку Дж. Б'юкенена, є шкідливим нав'язування суспільству «групового егоїзму» на частку в національному доході (воно веде до постійного підвищення витрат держбюджету). А хіба аналогічна небезпека не криється і в політичній сфері?

6. У чому полягає зміст «базової теорії економічної рівноваги» Я. Тінбергена?

7. Охарактеризуйте теорію громадського вибору Дж. Б'юкенена.

Тема 5. Формування нобеліантами поведінкової економіки

Реалістична економічна теорія має пояснювати і передбачати не лише «поведінку» ринків та інституцій, а й економічну поведінку індивіда. Економічна поведінка – це людська поведінка, пов'язана з вибором і прийняттям рішень стосовно раціонального використання ресурсів (простору, енергії, матеріальних ресурсів, часу, зусиль, грошей) з метою задоволення потреб. Брати до уваги результати досліджень людської поведінки необхідно з огляду на те, що індивіди реагують на економічні умови залежно від того, як вони їх сприймають. Ці сприйняття,

оцінки і, відповідно, рішення можуть бути помилковими. Людина не завжди приймає оптимальні рішення і максимізує корисність. Цю проблему розглядає поведінкова теорія (сукупність концепцій і теорій, що описують процес прийняття рішень у різних галузях економіки).

Економічна психологія (Д. Канеман, А. Тверські), моделювання обмеженої раціональності (Г.-А. Саймон), міжособистісні порівняння корисностей індивідів (А.-К. Сен) тощо збагачують нас фактами про поведінку індивідів, що не лише формує повнішу картину економічної поведінки, а й сприяє розвитку економічної теорії. Поведінкова теорія як один із дослідницьких напрямів, що є альтернативним до основної неокласичної течії економічної науки, не обмежується лише описовими методами, але й прагне побудувати модель прийняття рішень.

План

1. Поведінкова економічна теорія.
2. Теорія перспектив.
3. Економіка добробуту.

Практичні завдання

1. Які основні причини голоду та нерівності називає А.-К. Сен та які, на його думку, шляхи їх подолання?
2. Назвіть форми економічної взаємозалежності в теорії А.-К. Сена.
3. Чи вигідно, на Вашу думку, приєднуватись Україні до Єврозони?
4. Згідно теорії Г.-А. Саймона, рішення у фірмі приймаються її членами колективно, а їхня здатність до раціональних дій обмежена. Чому?
5. Чи насправді. Дослідження з теорії перспектив підтверджує, що бізнесмени не відрізняються за своїми схильностями ризикувати залежно від того, що передбачав ризик – здобутки чи втрати?
6. Чи можна на основі теорії перспектив зробити висновок, що індивіди найімовірніші результати недооцінюють, а результати з дуже низькою ймовірністю, навпаки, переоцінюють?

Тема 6. Новітні технології прикладного аналізу в економічній теорії

З розвитком суспільства все актуальнішими стають проблеми збору даних, оброблення великих масивів інформації, емпіричного тестування теоретичних гіпотез, суттєвого поліпшення технологій тощо. Завдяки розширенню використання комп'ютерної техніки, діапазону економічних інструментів вдалося досягнути помітного прогресу в економічному аналізі. Підвищення ефективності застосування економічного

інструментарію зумовлене запровадженням кліометричних методів, економетричного моделювання, теорії ігор тощо.

Видатних досягнень у розробленні та застосуванні новітніх технологій прикладного аналізу в економічній теорії досягли Р.-Дж.-Н. Стоун, Д.-С. Норт, Р.-В. Фогель, Т.-М. Ховельмо, Дж.-Ф. Неш, Р. Енгл, К. Гренджер, Дж.-Дж. Хекмен, Д. Мак-Федден. Фактично ними було сформовано нову основу для прикладного аналізу в економіці.

План

1. Кліометрія.
2. Система національних рахунків.
3. Рівновага Неша.
4. Методи аналізу економічних часових рядів.
5. Розподіл Ховельмо.
6. Модель життєвого циклу отримання доходів, навчання і споживання.
7. Аналіз дискретного вибору.
8. Експериментальна економіка.

Практичні завдання

1. Згідно теорії Г. Саймона, рішення у фірмі приймаються її членами колективно, а їхня здатність до раціональних дій обмежена. Чому?

2. Чи насправді, дослідження з теорії перспектив підтверджує, що бізнесмени не відрізняються за своїми схильностями ризикувати залежно від того, що передбачав ризик – здобутки чи втрати?

3. Чи можна на основі теорії перспектив зробити висновок, що індивіди найімовірніші результати недооцінюють, а результати з дуже низькою ймовірністю, навпаки, переоцінюють?

4. Всесвітня комісія з соціальних аспектів глобалізації в опублікованій у кінці 2003 р. доповіді зробила висновок, що соціальний прогрес невіддільний від економічного розвитку – і зокрема, для найбільш розвинутих країн світу. Дж. Стігліц, розуміючи наслідки цього, заперечує: «сам по собі економічний прогрес не притягає за собою прогрес соціальний». Чи згодні Ви з ним і чому?

5. Кліометрики вважають, що історія – це криниця статистичної інформації. На чому ґрунтується їхнє твердження?

6. Хіба зведення Р. Стоуном воєдино різних видів балансового аналізу може бути зручним для досліджень явищ динамічного характеру?

7. Чи можна теорією ігор користуватися при вивченні, наприклад, салонних азартних ігор або процесу ведення політичних переговорів?

8. Хіба може, виходячи з рівноваги за Нешем, кожна фірма повністю

реалізувати свій потенціал залежно від того, що чинять її конкуренти?

9. Чи існує взаємозв'язок між методом аналізу індивідуальних звичок та проблемами фундаментальної статистики?

10. Відомо, що статистичні дані по групах людей, які самі побажали прийняти участь у соціологічних опитуваннях, не можуть розповсюджуватися на основне населення, але чи можна оцінити таку групу?

11. У чому полягає сутність моделі ринків з асиметричною інформацією?

12. Дайте стислу характеристику моделі портфельних інвестицій.

РОЗДІЛ 2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми рефератів

1. Критичний аналіз основних концепцій неокласичного напрямку.
2. Соціальна спрямованість неоінституціоналізму.
3. Сучасна марксистська теорія та її інтерпретатори.
4. Сучасні погляди західних вчених-економістів на предмет економічної теорії та політекономії.
5. Західні концепції власності та людського капіталу.
6. Основні концепції трансформації капіталістичної власності.
7. Теорія вартості в інтерпретації сучасних західних та вітчизняних економістів.
8. Концепції маржиналізму в контексті сучасної теорії.
9. Теорії та концепції державного регулювання економіки.
10. Концепції граничної корисності та попиту і пропозиції.
11. Концепція постіндустріального суспільства в контексті цивілізаційного підходу.
12. Теорії світової торгівлі та економіки слаборозвинутих країн.
13. Теорії економіки добробуту та валютних зон.
14. Економіко-психологічні теорії та нові методи аналізу.
15. Глобалізація економіки на сучасному етапі й соціальна справедливість.

Тестові завдання

Тема 1.1

1. Хто з економістів отримав Нобелівську премію за внесок у теорію економічного зростання?
 - а) П.-Е. Самуельсон;
 - б) Р.-М. Солоу;
 - в) Р. Харрод;
 - г) О. Домар.
2. Які причини спонукали розпочати розробку моделей економічного зростання?
 - а) прагнення знайти оптимальне співвідношення між факторами зростання;
 - б) визначити умови, що забезпечують бажані темпи і стабільність розвитку;
 - в) дослідити найважливіші пропорції, в т. ч. між споживанням і нагромадженням;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
3. Рівність заощаджень та інвестицій – одна з неодмінних умов стійкого

економічного зростання. Що відбувається, якщо заощадження перевищують інвестиції:

- а) утворюються надлишкові запаси;
 - б) не повністю використовується обладнання;
 - в) зростає безробіття;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
4. Фактичні темпи економічного зростання часто значно відрізняються від прогнозованого середнього показника і залежать від багатьох факторів. Яких?
- а) від фази господарського циклу;
 - б) структури інвестицій;
 - в) використання технічних досягнень;
 - г) впливу на кон'юнктуру та інших змінних факторів;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
5. У яких двох вимірах оцінив «подвійний підрахунок» національного доходу С.-С. Кузнець?
- а) по-перше, як суми затрат на споживчі товари і послуги, інвестиції та державні витрати і, по-друге, як показник загального доходу (сума зарплати, прибутку і ренти);
 - б) по-перше, як сукупний попит і, по-друге, як суми цін, податків та інших обов'язкових платежів;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
6. У таблиці 2.1 подано зміни ВВП і збитковість підприємств України. Як можна пояснити таку «обернену» залежність між ВВП і фінансовими результатами підприємств («український парадокс»):

Таблиця 2.1 – Зміни ВВП і збитковість підприємств України

	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
ВВП (у % до поперед., року)	97,0	98,1	99,6	105,9	109,2	105,2
Сума збитків (млн грн)	8545,6	17343,4	21113,7	22190,4	21062,8	22769,5

- а) значним розміром тіньової економіки;
- б) наявністю корупції, за якої реальні фінансові результати у звітності не показуються;
- в) відсутністю інституційного середовища, яке б забезпечувало прозорі і чесні бізнес-правила;
- г) правильна відповідь а), б) і в).

Тема 1.2.

1. Р.-А.-К. Фріш став відомим на початку 30-х років завдяки створенню моделі економічного циклу, в якій він показав, як динамічна система з визначеними математичними властивостями генерує згасаючий циклічний рух з довжиною хвилі від:
 - а) 4 до 8 років;
 - б) 9 до 10 років;
 - в) 1 до 3 років;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
2. Динамічна макроекономічна модель Р.-А.-К. Фріша показала, що економічні коливання можуть бути викликані:
 - а) війною;
 - б) винаходами;
 - в) панікою на фондовій біржі;
 - г) значним підвищенням цін на імпорту сировину;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
3. Р.-А.-К. Фріш по-новому розкрив сутність економічних циклів, змодельовавши у них принцип акселерації і, зокрема, пояснив, як зміни в інвестиціях і рівнях доходів можуть виявитися самопідсилюючими. Тобто за вищого рівня доходів принцип акселерації може:
 - а) вести до розширення інвестицій;
 - б) вести до зменшення інвестицій;
 - в) не змінювати обсяги інвестицій.
4. З якою черговістю в часі повторюються економічні цикли:
 - а) з рівномірною регулярністю;
 - б) не через фіксований проміжок часу;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
5. Чи можливе виникнення циклів за досконалої конкуренції (за гнучких цін і оптимальної поведінки економічних суб'єктів)?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) усі відповіді неправильні.
6. Чому навіть після опублікування розробленої Р.-А.-К. Фрішем теорії нерівномірних поштовхів не вдалося сформулювати єдину теорію економічного циклу:
 - а) економічні коливання в країнах значно відрізняються за тривалістю;
 - б) економічні коливання значно відрізняються за регулярністю;
 - в) економічні коливання значно відрізняються за причинами виникнення;

- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
7. Хто заклав основи аналізу циклів ділової активності як реакції економіки на випадкові шоки чи імпульси:
- а) Р.-А.-К. Фріш;
 - б) Є. Слуцький;
 - в) Я. Тінберген;
 - г) Й. Шумпетер.

Тема 1.3

1. Теорія поведінки споживача формується кількома припущеннями стосовно уподобань людей, а саме:
 - а) уподобання є всеохопними, а це означає, що споживачі можуть порівнювати і ранжувати всі ринкові кошики;
 - б) уподобання є перехідними (перехідність означає, що коли споживач віддає перевагу ринковому кошику А перед кошиком В, а В перед С, то він також віддає перевагу А перед С). Це припущення доводить, що споживчі уподобання раціональні (тобто послідовні);
 - в) всі товари «хороші» (тобто бажані), тому, незважаючи на витрати, споживач завжди воліє купити більше товару;
 - г) рівень задоволення потреб споживача є однаковим;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
2. На індивідуальний вибір впливають:
 - а) бюджетні обмеження, які лімітують споживчі можливості людей в світлі цін на різні товари і послуги;
 - б) особисті уподобання щодо різних комбінацій товарів та послуг;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
3. Функція корисності визначається:
 - а) щонайбільшим переліком споживчих уподобань;
 - б) більшим споживчим кошиком чи товарним набором;
 - в) присвоєнням числового показника кожному із споживчих кошиків (якщо кошик А привілейований щодо кошика В, то А дає більше корисності, ніж В).
4. Чому для споживача гранична норма заміни одного товару на інший має дорівнювати співвідношенню цін на товари для досягнення ним максимального задоволення:
 - а) тому що споживачі максимізують задоволення, якого можуть досягти за обмежених бюджетних можливостей. Коли покупець максимізує задоволення, споживаючи якийсь із двох товарів, гранична норма заміни дорівнює співвідношенню цін на два товари, що купуються;
 - б) тому що максимізація корисності відбувається тоді, коли

співвідношення граничних рівнів корисності обох товарів дорівнює співвідношенню цін;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

5. Що характеризує еластичність попиту за ціною:

а) чутливість попиту до цінових змін;

б) зміну ціни на товар на 1 % ;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

6. Що вимірюється коефіцієнтом еластичності:

а) залежність попиту від собівартості;

б) залежність попиту від ціни;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 1.4

1. Сукупне споживання людини залежить від:

а) рівня доходу;

б) розміру первісного багатства;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

2. Згідно з теорією життєвого циклу:

а) дохід має передбачувану динаміку впродовж усього життя людини;

б) люди в різні роки переживають випадкові і тимчасові зміни в рівні свого доходу;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

3. Положення теорії життєвого циклу полягає в тому, що домашні господарства приймають рішення стосовно споживання у майбутньому, виходячи з:

а) очікувань майбутніх доходів;

б) відсотків, які можна одержати, здійснюючи заощадження;

в) відсотків, сплачених за боргами;

г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;

г) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

4. Яким доходом оперують теоретики життєвого циклу у своєму аналізі?

а) доходом, що спрямовується на інвестиції;

б) доходом після сплати податків;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

5. Який показник макроекономічного рівня дає змогу визначити сукупний ефект рішень домашніх господарств щодо обсягу споживання і заощадження?

а) темп зростання економіки;

б) сальдо торгового балансу;

в) обсяг виробництва і рівень зайнятості;

- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. Яким буде рівень споживання, якщо курс акцій, що є на руках у громадян, буде високим?
- а) не зміниться;
 - б) підвищиться;
 - в) знизиться.
7. Щоб забезпечити високий рівень заощаджень, потрібно:
- а) підвищити темпи зростання населення;
 - б) підвищити темпи економічного зростання;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 1.5

1. Над розширенням яких моделей працював В. Леонт'єв, розробляючи метод затрати – випуск?
- а) модель ЛІНК;
 - б) моделі Кене;
 - в) моделі загальної економічної рівноваги.
2. Принциповою новизною міжгалузевого балансу є:
- а) синтез теорії відтворення, методу математичного моделювання, прийомів систематизації та оброблення економічної інформації;
 - б) конкретизація теоретичного підходу та його практичне застосування;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
3. Які способи використовував В. Леонт'єв для побудови складніших моделей:
- а) розширення матриці міжгалузевого балансу шляхом включення в неї нових залежностей (наприклад, виробництва, забруднення, очищення);
 - б) об'єднання матриць міжгалузевого балансу (окремих регіонів, як у міжрегіональних моделях тощо);
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Які питання економічної теорії вдалося з'ясувати завдяки методу затрати – випуск?
- а) природа і зміна «повторного рахунку» вартості в кругообігу суспільного виробництва;
 - б) взаємозв'язку між матеріальними та вартісними пропорціями;
 - в) відмінності між концепціями ціноутворення;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
5. Яким методом для побудови міжгалузевих та інших балансів користувалися фахівці до нововведень В. Леонт'єва?

- а) аналіз часткової рівноваги (з невеликою кількістю змінних);
 - б) метод лінійного програмування;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
6. Застосування математичних моделей відповідних економічних процесів дає змогу:
- а) помічати і правильно тлумачити тенденції розвитку явища;
 - б) прогнозувати найближче або віддалене майбутнє певного явища;
 - в) оцінювати можливі способи використання наявних ресурсів, розробляти як загальні, так і конкретні принципи економічної політики (виробничої, цінової, податкової, бюджетної тощо);
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 1.6

1. Проблема, яку порушив Л. Канторович, полягала у виборі із кількох технологічно можливих методів виробництва заданого товару такого, який уможливив би:
 - а) максимізацію випуску продукції;
 - б) мінімізацію випуску продукції;
 - в) оптимізацію капіталовкладення.
2. Чому час і затрати при виборі оптимуму не завжди виправдані?
 - а) витрати пошуку можуть перевищити виграш;
 - б) може статися перебір варіантів;
 - в) досвіду та інтуїції недостатньо для обґрунтування оптимального рішення;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
3. Виявлені Л. Канторовичем розв'язуючі множники є:
 - а) оптимальними значеннями затрат для максимального випуску продукції;
 - б) цінами товарів і послуг, затрати яких розглядаються у якості факторів у виробничих функціях ученого;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Побудова Л. Канторовичем оптимальних рішень дала змогу отримувати об'єктивно зумовлені оцінки різних видів продукції та виробничих факторів. Для чого він пропонував використовувати ці оцінки?
 - а) для науково обґрунтованого обрахування закупівельних цін;
 - б) для науково обґрунтованого обрахування рентних платежів;
 - в) для поліпшення організації госпрозрахунку;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
5. У чому полягала слабкість моделей, запропонованих Л. Канторовичем?
 - а) мали, як правило, техніко-економічний характер;

- б) містили технологічні обмеження;
 - в) у них не моделювалися ринкові відносини;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. Багато представників радянської політичної економії не сприйняли ідеї оптимального розподілу ресурсів Л. Канторовича, і використання математики в економіці. Вони посилалися на те, що:
- а) ці ідеї збігалися з антимарксистськими маржиналістськими концепціями;
 - б) вони є прикладом буржуазної економетрії;
 - в) це пропаганда відсталого техніки;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 1.7

1. На початку 50-х років у результаті економетричних розрахунків Дж.-Е. Мід дійшов висновку про те, що за умови збереження стабільності валютних курсів проблема одночасного досягнення внутрішньої і зовнішньої економічної рівноваги розв'язаною бути не може. Тому він:
 - а) виступив із пропозицією про встановлення плаваючих валютних курсів;
 - б) запропонував відмінити торгові бар'єри;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
2. Ідею встановлення плаваючих валютних курсів спочатку не було підтримано спеціалістами, але у 60 – 70-ті роки керівництво США зацікавилася нею. Чому?
 - а) проявилася недостатня ефективність національних засобів валютно-фінансового регулювання;
 - б) було вичерпано можливості подальшого розширення міжнародної валютно-кредитної надбудови;
 - в) зростала інфляція та посилювалася нерівномірність її розвитку в окремих країнах;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
3. Яка країна першою у світі застосувала режим плаваючих валютних курсів?
 - а) Канада;
 - б) Німеччина;
 - в) США.
4. Чи завжди країна відчуває себе у гіршому становищі, коли знижується вартість її валюти?
 - а) так;
 - б) ні;

- в) залежно від обставин.
5. Якщо країни виграють від міжнародної торгівлі, то чому більшість із них вводять деякі обмеження на вільний рух міжнародної торгівлі?
- тому, що з метою обмеження імпорту на уряд чинять тиск внутрішні виробники тих товарів, які конкурують з імпортом;
 - хоч міжнародна торгівля і зумовлює зниження цін для споживачів, але їх багато і вони не організовані, тому частіше уряд поступається об'єднаним виробникам;
 - правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 1.8

- Якщо q Тобіна високе, то:
 - підприємства можуть отримувати високу ціну за випущені ними акції порівняно з вартістю устаткування та будівель, які вони купують;
 - інвестиційні видатки підприємств зростають;
 - правильна відповідь а) і б) разом узяті.
- Якщо q Тобіна дорівнює 1, то:
 - жодні інвестиції не виправдані;
 - окупився б розпродаж невстановленого устаткування як споживчого товару;
 - правильна відповідь а) і б) разом узяті.
- Ринкова вартість компанії «Microsoft» на початку 2004 р. становила 287 млрд доларів США, тоді як капіталізація всіх українських підприємств – лише 10. Що це означає у фінансовому аспекті?
 - q українських підприємств та їхні інвестиційні видатки є низькими;
 - що шляхом емісії, наприклад, облігацій «Microsoft» можна одночасно залучити інвестицій у 28 разів більше, ніж усі українські підприємства разом узяті;
 - правильна відповідь а) і б) разом узяті.
- Чи залежать сукупні інвестиції від?
 - q Тобіна;
 - реальної відсоткової ставки;
 - зростання ВВП;
 - правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
- Особа з вищим рівнем доходу тримає готівкою порівняно менший його відсоток. Чим пояснити цей факт?
 - у менеджменті грошима виявляється ефект масштабу;
 - за високих рівнів доходу менеджмент грошима стає ефективнішим (середні витрати нижчі, бо сума брокерської комісії

- фіксується на одну операцію);
в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 1.9

1. Особливість моделі ЛІНК полягає в тому, щоб інтегрувати статистичні моделі різних країн у єдину загальну систему з метою кращого розуміння міжнародних економічних зв'язків і прогнозування в галузі світової торгівлі. Це стосується:
 - а) економічно розвинутих країн;
 - б) економічно розвинутих держав і країн «третього світу»;
 - в) економічно розвинутих держав і соціалістичних країн;
 - г) економічно розвинутих держав, соціалістичних країн і країн «третього світу».
2. Л.-Р. Клейн спеціалізувався в галузі:
 - а) прикладання здобутків економетрії до рішення практичних задач;
 - б) теорії економетрії;
 - в) теорії статистики.
3. В яких цінах у системі ЛІНК визначалися експорт та імпорт?
 - а) фіксованих;
 - б) оптових;
 - в) цінах ФОБ;
 - г) цінах СІФ.
4. «Батьком» сучасного економічного моделювання і прогнозування є:
 - а) Р. Соломон;
 - б) Л.-Р. Клейн;
 - в) А. Голдберг;
 - г) Я. Тінберген;
 - г) Дж. Д'юзенберрі.
5. Для прогнозування яких економічних показників і впливу на них політичних заходів можуть бути використані економетричні моделі прогнозування Л.-Р. Клейна:
 - а) ВВП;
 - б) експорт;
 - в) інвестиції;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. За роки свого функціонування система ЛІНК використовувалася для:
 - а) вивчення альтернативних обмінних курсів;
 - б) вивчення синхронізованих економічних циклів;
 - в) аналізу трансфертів країнам, що розвиваються;
 - г) вивчення альтернатив митної політики США;
 - г) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті;

д) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 1.10

1. Асиметрична інформація дає змогу зрозуміти, чому:
 - а) автомобільні компанії пропонують гарантії та послуги для нових моделей;
 - б) фірми та працівники укладають контракти, що передбачають стимули і премії;
 - в) власники акцій корпорацій мають спостерігати за поведінкою менеджерів цих корпорацій;
 - г) зневажаються звички та здібності власників підприємств;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
2. До ефективних сигналів ринків належать:
 - а) освіта працівника;
 - б) порука фірми;
 - в) гарантія банку;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) правильна відповідь б) і в) разом узяті.
3. У 1999 р. парк легкових автомобілів в Україні збільшився на 335 тис. авто, серед яких – 16 тис. вітчизняного виробництва, а решта – 319 тис. штук (95 %) імпортовано, зокрема 252 тис. авто (79 %) були в користуванні. Така структура авторинку в країні свідчить про:
 - а) відсутність державної політики в автомобілебудуванні;
 - б) утруднений продаж високоякісних автомобілів;
 - в) вивезення значних коштів для закупівлі авто за кордоном;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) разом узяті.
4. З усіх імпортованих легкових автомобілів у 1999 р. 38 % нелегально ввезено. В результаті за мінімальної суми податку з одного такого авто (відповідно до закону) 1233 дол. США, фактична сума становила в середньому 219 дол. У бюджет держави замість 450 млн надійшло лише 70 млн дол. Ці дані свідчать про:
 - а) наявність тіньової економіки в державі;
 - б) перетворення міст України в автосмітники Європи;
 - в) велику місткість авторинку;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
5. Освіта є значним сигналом на ринку праці. За якими параметрами можна визначити рівень освіченості особи?
 - а) кількістю років навчання;
 - б) отриманим науковим ступенем;

- в) репутацією наукового закладу, що присвоїв ступінь;
 - г) середнім балом у дипломі;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
6. Продавець товару часто краще поінформований щодо його якості, ніж покупець. Асиметричність інформації зумовлює неспроможність ринку, на якому неякісні продукти витісняють якісний товар. Як можна подолати цю неспроможність?
- а) продавці мають пропонувати стандартизовані товари;
 - б) продавці мають забезпечувати гарантії та поруки;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 2.1

1. Хто запровадив термін «економікс»?
 - а) П.-Е. Самуельсон;
 - б) А. Маршалл;
 - в) Дж.-М. Кейнс;
 - г) Дж.-Р. Хікс;
 - г) Р.-М. Солоу.
2. Особливістю теорії неокласичного синтезу є:
 - а) виявлення динаміки основних компонентів ефективного попиту;
 - б) створення основи для цілісної теорії циклу;
 - в) широке використання математики як інструмента економічного аналізу.
3. Яка ідея є «стрижнем», що об'єднує теоретичні постулати неокласичного синтезу?
 - а) максимізація результату;
 - б) принцип руху до стану рівноваги;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. П.-Е. Самуельсон вважав, що залежно від конкретних обставин можуть використовуватися:
 - а) рекомендовані Дж.-М. Кейнсом (бюджетні);
 - б) пропоновані М. Фрідманом (грошово-кредитні);
 - в) як рекомендовані Дж.-М. Кейнсом (бюджетні), так і пропоновані М. Фрідманом (грошово-кредитні) методи;
 - г) не використовуються жодні з названих методів.
5. За яких принципів, згідно з теорією неокласичного синтезу, стає необхідним втручання держави в економіку?
 - а) воно має бути ефективним;
 - б) має бути справедливим;

- в) має бути стабільним;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. Чому за теорією доцільним є обмеження протекціоністського втручання?
- а) бо успішний розвиток світової економічної системи можливий лише на основі досягнення ринкової рівноваги за мінімального міждержавного регулювання;
 - б) тому, що міждержавне регулювання не може контролювати міжнародні економічні інституції;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
7. Цінність і унікальність знаменитого підручника «Економікс» полягає в тому, що він:
- а) увібрав у себе досягнення економічної думки неокласичного напрямку;
 - б) увібрав у себе досягнення економічної думки соціально-інституційного напрямку;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 2.2

1. Модель загальної економічної рівноваги Ерроу – Дебре відносять:
- а) до макроекономіки;
 - б) до мікроекономіки;
 - в) вона надто абстрактна, щоб віднести її до мікро- чи макроекономіки.
2. У чому полягає сутність змін вальрасівської теорії економічної рівноваги, запропонованої К.-Дж. Ерроу і Дж. Дебре?
- а) у визначенні поняття «стійкість», застосувавши його до аналізу цієї теорії;
 - б) у викладенні її в такій формі, щоб піддавалася математичному обчисленню;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Коли з'явилася сучасна інтерпретація теорії загальної економічної рівноваги:
- а) 1874 р.;
 - б) 1947 р.;
 - в) 1959 р.;
 - г) 1954 р.
4. К. Ерроу вважав, що потреби теорій економічної рівноваги і нерівноваги різні. Назвіть відмінність потреб теорії економічної нерівноваги:

- а) недостатність системи цін як джерела інформації для вибору економічної поведінки;
 - б) необхідність придбання інформації з інших, ніж ціни та обсяги власних продаж, джерел, до яких фірма має доступ;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Хто з учених-економістів у своїх дослідженнях прагнув з'ясувати умови, за яких незбалансована економічна система може повернутися у збалансований стан?
- а) Дж.-Р. Хікс;
 - б) К.-Дж. Ерроу;
 - в) Дж. Дебре;
 - г) П.-Е. Самуельсон.
6. Чому поряд, а інколи й паралельно, з дослідженням проблем існування рівноваги, розвивався й аналіз проблеми сталості?
- а) для конкретизації поєднаних з проблемою існування рівноваги інших проблем;
 - б) бо проблема сталості невіддільна від проблеми динаміки;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
7. На початку останньої третини ХХ ст. спеціалісти розробили ефективні алгоритми знаходження станів рівноваги. Де використовують ці алгоритми?
- а) у системі державних фінансів;
 - б) у міжнародній торгівлі;
 - в) в економіці країн, що розвиваються;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 2.3

1. Колективний вибір відрізняється від приватних рішень тим, що:
- а) містить необхідну неподільність;
 - б) містить лише один результат з будь-якого питання;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
2. У своїх працях К.-Дж. Ерроу прагне побудувати функцію суспільного добробуту, яка б найкраще відображала інтереси груп індивідів. Як, виходячи з цього, характеризуються інституції?
- а) як механізми застосування правил і процедур, що допомагають здійснити вибір;
 - б) як інструменти досягнення рівноваги, що є основою політичної гри;

- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
3. Парадокс голосування дає змогу:
- а) пояснити, чому часто приймаються рішення, що не відповідають інтересам більшості;
 - б) наочно показати, чому результат голосування піддається маніпулюванню;
 - в) пересвідчитися про відсутність раціонального підходу, порушення принципу транзитивності;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
4. Партія, що має у парламенті менше місць, ніж усі опозиційні партії разом, може сформувати стабільний уряд, якщо:
- а) опозиційні партії перебувають на різних полюсах політичного спектра, а партія меншості знаходиться в центрі;
 - б) голосування про вотум недовіри має бути, згідно із правилами, конструктивним (з висуненням нового уряду);
 - в) партія меншості є більшою, ніж будь-яка з опозиційних партій окремо;
 - г) виконуватимуться всі названі умови.
5. Парадокс голосування вперше сформулював:
- а) К.-Дж. Ерроу;
 - б) Дж.-М.-Дж. Б'юкенен;
 - в) Ф.-А. фон Хаек;
 - г) Ж. Кондорсе.
6. Чому від уряду демократичної країни (відповідно до теореми неможливості) не слід очікувати найраціональніших і найпослідовніших дій?
- а) він не є якоюсь однією особою, яка раціонально мислить;
 - б) в ньому не зосереджено диктаторську владу;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 2.4

1. Якщо країна має надлишок капіталу, то їй, згідно з теорією Хекшера – Уліна, вигідно:
- а) імпортувати капіталомістку продукцію (машини, обладнання);
 - б) експортувати капіталомістку продукцію.
2. Під впливом яких чинників положення теорії співвідношення факторів виробництва не завжди підтверджуються на практиці?
- а) у світовій торгівлі посилюється роль і питома вага тих країн, які виробляють наукомістку продукцію;
 - б) у зв'язку з нерівномірним зростанням факторів виробництва, адже у більш вигідних умовах виявляються країни, що мають значні

- капітали і кваліфіковану робочу силу;
- в) з підвищенням доходів питома вага витрат на продовольство у структурі споживання падає, змінюючи структуру торгівлі;
- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
3. Чи вписуватиметься у контекст теорії Хекшера – Уліна перерозподіл факторів і доходів?
- а) у довгостроковому плані;
- б) у короткотерміновому плані;
- в) як у довгостроковому, так і в короткотерміновому планах.
4. Які із зазначених прикладів можна пояснити, виходячи з теорії співвідношення факторів виробництва?
- а) Південна Корея експортує автомобілі;
- б) Швейцарія спеціалізується на експорті фармацевтичних товарів;
- в) Японія – побутової техніки;
- г) Італія – пакувального устаткування.
5. Виходячи з теорії співвідношення факторів виробництва, будь-яка країна може:
- а) бути конкурентоспроможною з усієї номенклатури товарів і послуг;
- б) завжди мати гарантії на зберігання досягнутих нею конкурентних переваг;
- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
- г) усі відповіді неправильні.
6. На початку ХХІ ст. послідовники теорії співвідношення факторів виробництва працюють над:
- а) питаннями забезпечення і підтримки конкурентних переваг;
- б) розвитком експортного сектору в країнах «третього світу»;
- в) збільшенням конкурентоспроможних галузей у розвинутих державах;
- г) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 2.5

1. Чому в другій половині 40-х – 50-х років ХХ ст. проблеми економічного зростання в країнах «третього світу» привернули увагу науковців?
- а) потрібно було приборкати великі потрясіння того періоду;
- б) бо після Другої світової війни багато колишніх колоній європейських держав здобули незалежність і перед ними постали питання їх розвитку;
- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
2. На основі своєї теорії А.-В. Льюїс зробив висновок, що країни багатой Півночі і бідного Півдня, розвиваючи як регіональну, так і світову

торгівлю, зможуть просуватися вперед спільно, а не за рахунок один одного. Цього можна досягти за умови:

- а) здійснення значних інвестицій в освіту;
 - б) розширення промислового сектору з його високою прибутковістю;
 - в) розвитку експорту своїх традиційних продуктів;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
3. Після успішної реалізації «плану Маршалла» у повоєнній Європі більшість економістів рекомендували слаборозвинутим країнам вкладати свій прибуток від експорту традиційних товарів у промисловий сектор для швидкого економічного зростання. Чому з цим не погодився А.-В. Льюїс?
- а) дуалістичний підхід ученого допоміг сформулювати висновок про первинну необхідність капіталовкладень у народну освіту;
 - б) зовнішня торгівля не може бути у бідних країнах двигуном економічного прогресу;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Чи може в умовах сучасного міжнародного регулювання світової торгівлі будь-яка країна розширювати експорт, одночасно ускладнюючи іноземним постачальникам доступ на свій внутрішній ринок?
- а) міжнародне регулювання цього не допустить;
 - б) це реально;
 - в) таке регулювання жодного значення не має.
5. Які основні «рецепти» фінансової стабілізації і структурної адаптації для оздоровлення економіки країн, що розвиваються, пропонуються МФВ і Світовим банком на сучасному етапі?
- а) реструктуризація економіки;
 - б) адаптація їхніх фінансових систем до міжнародної для успішного функціонування транснаціональних компаній (ТНК);
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
6. На початку 2004 р. розвинуті країни (так званий золотий мільярд) досягли тридцятиразової переваги в доходах на душу населення над іншими п'ятьма мільярдами. Таке зростання безодні між ними:
- а) посилює небезпеку конфліктів між багатою Північчю і бідним Півднем;
 - б) свідчить про несправедливість сучасного міжнародного економічного порядку;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 2.6

1. Вихідні бар'єри можуть виникати, оскільки:
 - а) економія на масштабах може спричинити те, що на ринку співіснуватимуть лише кілька фірм;
 - б) відсутність патенту чи незнання технології можуть завадити потенційним конкурентам;
 - в) необхідність витратити гроші на визнання ринком марки чи завоювання ринкової репутації може перекрити доступ до ринку фірмам-новачкам;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
2. Фірма, ціна на товар якої становить 5 грн, у конкурентній галузі обкладається податком на додану вартість. Якою буде її перспектива у довготерміновому періоді?
 - а) вийде з бізнесу, якщо тільки вона до оподаткування не отримувала додатну величину економічного прибутку;
 - б) збанкрутує;
 - в) обкладення податком на перспективу не вплине;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. За однаковості інших факторів монопольна влада є меншою за умов:
 - а) агресивної конкуренції;
 - б) за співробітництва фірм на ринку;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Монопольна влада дорого коштує суспільству. Тому що:
 - а) її наслідком є високі ціни та обмежений обсяг виробництва;
 - б) фірми, які її уособлюють, не сплачують усіх податків;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Головною метою антимонопольного законодавства є:
 - а) регулювати розміри монопольної влади на ринку;
 - б) сприяти розвитковій конкурентної економіки шляхом дій, що стримують або можуть стримувати конкуренцію;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. У чому полягає особливість ринку з монополістичною конкуренцією?
 - а) фірми конкурують між собою, торгуючи товарами, які можуть легко замінятися один одним, однак вони не є абсолютними замінниками;
 - б) вхід на ринок і вихід з нього – вільні;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;

- г) усі відповіді неправильні.
7. Монополістична конкуренція є соціально бажаною ринковою структурою тому, що:
- а) на більшості ринків з монополістичною конкуренцією монопольна влада незначна;
 - б) монополістична конкуренція створює важливу вигоду — різноманіття товарів;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 3.1

1. Згідно з концепцією Ф.-А. фон Хаєка, функціонування ринкової системи зумовлює:
 - а) створення порядку;
 - б) значного підвищення прибутку, що його люди отримують від своїх зусиль;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
2. Елементами спонтанного порядку, на думку Ф.-А. фон Хаєка, є:
 - а) «окремі господарства як індивідів»;
 - б) «свідомо керовані організації»;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
3. Із чого виходив Ф.-А. фон Хаєк, формулюючи концепцію про спонтанний характер ринкового порядку:
 - а) з обмеженості людського знання;
 - б) нездатності економічної науки описувати типи подій, намічати тенденції;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Ф.-А. фон Хаєк вважав, що порядок, який встановлюється в суспільстві, є результатом саме спонтанних дій. Чому він не допускав координації господарської діяльності?
 - а) тому, що соціальний порядок може бути продуктом свідомої дії;
 - б) бо функцію координації він відвів інформації, яка надходить через сигнали ринкових цін;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
5. Яким чином, на думку Ф.-А. фон Хаєка, має відбуватися встановлення спонтанного економічного порядку?
 - а) у процесі конкурентної боротьби;
 - б) в результаті свідомого впливу, наміченої загальної мети;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
6. Неолібералізм, на відміну від неокейнсіанства, передбачає:
 - а) принцип саморегулювання господарства;

- б) зростання обсягів державних закупівель, кредитів;
 - в) інвестування низькорентабельних галузей економіки;
 - г) правильна відповідь а) і в) разом узяті.
7. На думку Ф.-А. фон Хаєка, не можна допускати державного втручання в економічну діяльність. Винятком може бути право держави на:
- а) монополію у проведенні грошової емісії;
 - б) здійснення соціального страхування;
 - в) регулювання ставок квартирної плати;
 - г) виплату пенсій за віком, допомоги по безробіттю.

Тема 3.2

1. До якої економічної школи відносять наукові погляди М.-Ф.-Ш. Алле?
- а) монетаристської;
 - б) кейнсіанської;
 - в) ринково-інституційної.
2. Економічну модель суспільства М.-Ф.-Ш. Алле зводить до саморегульованої економіки ринків. Держава, відіграючи активну роль, має:
- а) бути гарантом збереження основи ринкової економіки – приватної власності;
 - б) жорстко контролювати грошово-кредитну систему;
 - в) забезпечувати розвиток соціальної сфери;
 - г) здійснювати антициклічне регулювання через договірне планування;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
3. Загальноекономічну рівновагу М.-Ф.-Ш. Алле обґрунтовує з урахуванням таких факторів:
- а) інституційних;
 - б) соціальних;
 - в) суб'єктивних;
 - г) міжнародних;
 - г) природних;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті;
 - ж) правильна відповідь а), б), в), г) і г) разом узяті.
4. Подальший розвиток економіки М.-Ф.-Ш. Алле вбачав у ринковій основі і водночас у контексті виникнення нових інституційних утворень. Чому?
- а) для належного розв'язання соціальних проблем громадян;
 - б) щоб держава, котра захищає приватну власність, що зумовлює соціальну нерівність, створювала інституційні умови для

вирівнювання доходів;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

5. Неолібералізм, на відміну від кейнсіанства, передбачає:

а) вільне ціноутворення;

б) лібералізацію економіки;

в) зростання обсягів урядових замовлень, закупівель і позик;

г) державні заходи з інвестування збиткових і низькорентабельних галузей економіки;

г) пріоритет приватної власності;

д) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;

ж) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.

6. У 1943 р. М.-Ф.-Ш. Алле запропонував доведення достатності умови валової субституції (заміщення одного іншим) всіх товарів. У розвитку якого напрямку економічної теорії це мало значення?

а) теорії загальної рівноваги;

б) теорії співвідношення факторів виробництва;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;

г) усі відповіді неправильні.

Тема 3.3

1. Кого з названих економістів можна віднести до найвідоміших представників монетарної школи?

а) Я. Тінберген;

б) Дж. Сакс;

в) М. Фрідман;

г) П.-Е. Самуельсон;

г) Ф.-Е. Модільяні.

2. Гроші – це:

а) всякий товар, який є загальноприйнятим у розрахунках за всі інші товари;

б) особливі паперові та металеві товари, що випускаються державою як гроші;

в) особливі паперові та металеві товари, які прийняті в певній країні в певний період часу як загальний засіб обміну.

3. Яка з функцій грошей найвразливіша для інфляції?

а) засіб заощадження;

б) засіб обігу;

в) міра вартості.

4. Хто з відомих економістів запровадив термін «монетаризм»?

а) М. Фрідман;

б) Ф.-А. фон Хаєк;

- в) К. Бруннер;
 - г) Ф. Кейган.
5. Монетаризм визнав, що важливими умовами функціонування вільної ринкової економіки є:
- а) підтримка повної зайнятості;
 - б) заходи щодо жорсткої грошової і стабільної фіскальної політики;
 - в) підтримка бюджетної рівноваги та забезпечення законності і порядку;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) правильна відповідь б) і в) разом узяті.
6. Монетарна концепція передбачає, що діяльність держави обмежується:
- а) регламентацією функціонування ринку;
 - б) створенням умов для вільного функціонування ринку;
 - в) забезпеченням безпеки громадян;
 - г) законодавчою функцією та контролем за дотриманням законодавства;
 - г) правильна відповідь б), в) і г) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.

Тема 3.4

1. Термін «раціональні очікування» означає:
- а) очікування, що базуються на минулому досвіді та інформації минулих років;
 - б) очікування, що базуються на інформації про перспективи господарської ситуації;
 - в) очікування, що формуються не тільки з урахуванням інформації минулих періодів, а переважно на основі всієї наявної на певний момент інформації про сучасний стан господарства і його перспективи.
2. Очікування є важливим компонентом економічної поведінки:
- а) не кожного учасника ринкового процесу, а лише професійних фінансистів;
 - б) кожного учасника ринкового процесу;
 - в) для юридичних осіб – учасників ринкового процесу.
3. Коли відбувся різкий стрибок цін на нафту (1973 р.), то імпортери нафти діяли злагоджено. У поведінці споживачів нафти відбувся процес пристосування до нової ситуації. За яким сценарієм вони діяли?
- а) раціональних очікувань;
 - б) адаптивних очікувань;
 - в) нераціональної поведінки.
4. Теорію раціональних очікувань у моделюванні наслідків грошової

політики першим застосував:

- а) М. Фрідман;
- б) Г.-А. Саймон;
- в) Дж. Мут;
- г) Р.-Е. Лукас;
- г) жодний з перерахованих економістів.

5. Прихильники теорії раціональних очікувань пропонують формувати економічну політику держави так, щоб:

- а) вона забезпечувала стабільність рішень та законів;
- б) зміна грошових та фіскальних правил не пов'язувалася з тимчасовими потребами державного бюджету;
- в) нові правила набирали чинності через деякий час, аби агенти могли адаптувати і прогнозувати свої дії;
- г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

6. Якщо фірми у своїх прогнозах спираються на оцінки функціонування існуючої економіки, минулої динаміки цін та витрат, імовірних наслідків прийнятих урядом рішень, то це:

- а) суть теорії адаптивних очікувань;
- б) суть раціональних очікувань;
- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

Тема 3.5

1. Перегляд макроекономічної теорії Ф. Кюдландом і Е. Прескоттом означав:

- а) необхідність чітко моделювати мікроекономічні мотиви і стимули, на яких ґрунтуються дії і реакції людей щодо змін у політиці;
- б) роль очікувань і реагування на нову інформацію;
- в) обмеженість дії заходів дискреційної політики стабілізації;
- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

2. Реалістичність концепції непослідовності політики у часі впливає з того, що розробники її:

- а) довели потребу урядових органів у вільному виборі оптимальних інструментів у кожний момент часу;
- б) аргументували думку про ключову роль очікувань в економічній політиці;
- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.

3. Ф. Кюдланд і Е. Прескотт вивели певні закономірності прояву циклів ділової активності і поставили їх в залежність від:

- а) макроекономічних показників;
- б) поведінки споживачів і фірм;

- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Чи повинні урядові органи при виконанні своїх функцій мати свободу дій (дискрецію), виходячи з обставин?
- а) так;
 - б) ні, мають діяти відповідно до встановлених правил;
 - в) не має значення.
5. Реалізація заходів на відкритість і зрозумілість грошово-кредитної політики сприятиме:
- а) стабільності фінансових ринків;
 - б) зниженню волатильності відсоткових ставок;
 - в) зменшенню помилок прогнозування і поліпшенню добробуту людей;
 - г) зниженню довіри до цієї політики;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
6. Які варіанти рішень проблеми непослідовності політики у часі пропонують спеціалісти?
- а) змінити законодавство, у межах якого суб'єкт політики здійснює свою діяльність;
 - б) обмежити можливості суб'єкта монетарної політики, змусивши його приєднатися, наприклад, до міжнародної валютної системи — Єврозони;
 - в) забезпечити політичну незалежність монетарних органів і проведення ними консервативної політики;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
7. Які вигоди може мати суспільство від відкритості національного банку:
- а) використовувати опублікування ним інформації як засіб комунікації, яка координує дії економічних суб'єктів;
 - б) знизити асиметрію інформації та ринкову невизначеність;
 - в) проводити всебічні дослідження недержавними установами, поступово розв'язуючи проблему недосконалого знання про стан економіки та її структуру;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 4.1

1. Які чинники спонукали уряд Швеції на початку ХХ ст. до здійснення реформ у країні?
- а) важкі кризи у першій третині ХХ ст.;
 - б) масове безробіття в країні на початку 30-х років;
 - в) скорочення експорту та збільшення підприємств-банкрутів;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

2. Якими з новацій Дж.-М. Кейнса зацікавилися представники шведської школи макроекономіки?
 - а) нерівноважним підходом;
 - б) ідеєю розмежування ситуації *ex ante* і *ex post*;
 - в) різною реакцією цін і кількостей на зміну агрегованого попиту;
 - г) процесом узгодження індивідуальних планів;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
3. Чому серед основних заходів активізації соціальної політики, запропонованих економістами шведської школи, було забезпечення оплати громадських робіт відповідно до зарплати, встановленої ринком праці?
 - а) це породжувало зростання сукупного попиту;
 - б) сприяло прискоренню економічного зростання;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Чому представники шведської школи макроекономіки наполягали на необхідності формування великих грошових нагромаджень у державному секторі?
 - а) вони хотіли створити колективні заощадження як джерело ресурсів для інвестицій;
 - б) прагнули створити колективні заощадження як джерело кредиту для житлового будівництва;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
5. Коли з'явилися перші соціально-економічні результати активної політики стабілізації?
 - а) у середині 30-х років;
 - б) у 1945 р.;
 - в) на початку 50-х років.
6. Створена в Королівстві Швеція система забезпечення соціального добробуту є державною, бо:
 - а) в економічній системі переважаючою є державна форма власності;
 - б) шведський державний сектор – найрозвинутіший у сфері соціальних послуг;
 - в) форма правління в державі – «шведський соціалізм»;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 4.2

1. Хто з економістів отримав Нобелівську премію за відкриття і роз'яснення значення вартості укладення угод та майнових прав для інституційної структури економіки та її функціонування?
 - а) Д.-С. Норт;

- б) Р.-Г. Коуз;
 - в) О. Вільямсон;
 - г) Дж.-К. Гелбрейт.
2. Згідно з НІЕТ інституції мають значення з погляду:
- а) ефективності розміщення ресурсів;
 - б) економічного розвитку;
 - в) розподілу обмежених ресурсів (багатства) між економічними суб'єктами, що приймають рішення;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
3. Р.-Г. Коуз вважає, що ринкові відносини виникають лише там і тоді, де мають місце:
- а) низькі трансакційні витрати;
 - б) реальне закріплення прав власності;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Предметом економічного аналізу інституціоналізм вважає:
- а) сферу виробництва;
 - б) сферу виробництва і обігу;
 - в) економічні та неекономічні фактори.
5. Пріоритетними методами дослідження в НІЕТ є:
- а) історико-економічний;
 - б) функціональний;
 - в) емпіричний;
 - г) соціальної психології;
 - г) каузальний;
 - д) логічної абстракції;
 - ж) правильна відповідь а), б), в), г), г) і д) разом узяті;
 - з) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.

Тема 4.3

1. Предметом досліджень спеціалістів з нормативної теорії економічної політики є такі питання:
- а) чи повинна влада активно втручатися в економіку?
 - б) якими мають бути масштаби такого втручання?
 - в) які найефективніші способи досягнення цілей політиків?
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
2. Унаслідок яких екзогенних шоків час від часу економіка відхиляється від оптимуму?
- а) зміни умов торгівлі;
 - б) зміни смаків споживачів;
 - в) зміни динаміки міжнародної відсоткової ставки;

- г) інших екзогенних шоків;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
3. Які політичні зміни належать до якісних інструментів економічної політики?
- а) дерегулювання у будь-якій галузі;
 - б) перехід до відкритої економіки у торгівлі з усім світом;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Програма приватизації в Україні була приречена на невдачу тому, що:
- а) нею не забезпечувалася соціальна справедливість (не передбачався більш рівномірний розподіл багатства серед населення);
 - б) державні об'єкти продавалися за заниженими цінами;
 - в) кількість поставлених цілей (соціальна справедливість, бюджетна наповнюваність, підвищення соціально-економічної ефективності) була більшою від числа доступних для реалізації засобів;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 4.4

1. Розглядаючи процес демократичного прийняття суспільного рішення, варіанти процедур суспільного вибору, автори теорії суспільного вибору досліджують можливості різних систем голосування при ухваленні рішення:
- а) одностайність;
 - б) кваліфікована більшість;
 - в) проста більшість;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
2. Основними методологічними засадами, на яких ґрунтується теорія суспільного вибору, є:
- а) вивчення методів та способів, за допомогою яких люди використовують державні заклади у власних цілях;
 - б) концепція «homo economicus», яка передбачає, що поведінка індивіда є раціональною;
 - в) розгляд політики як процесу обміну голосами і передвиборчими обіцянками;
 - г) правильна відповідь а) б) і в) разом узяті.
3. До якого напрямку сучасної економічної думки належить теорія суспільного вибору?
- а) інституціоналізм;
 - б) монетаризм;
 - в) кейнсіанство;

- г) неолібералізм.
4. Теорія суспільного вибору передбачає, що парламентарі будуть:
- займатися «торгівлею голосів» з локальних питань, щоб виграти голоси з питань, що мають національне значення;
 - займатися «торгівлею голосів» з національних питань, щоб виграти голоси з питань локального характеру;
 - голосувати з усіх обговорюваних питань у повній відповідності з думкою виборців.
5. Які існують економічні передумови прийняття неефективних рішень?
- недобросовісність чиновників;
 - відсутність відповідальності чиновників;
 - приховування інформації, її викривлення;
 - правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. Інституційне середовище є предметом дослідження для низки теорій (тих, що вивчають фундаментальні політичні, соціальні і юридичні правила). Які із зазначених правил аналізує теорія громадського вибору?
- ті, що регулюють відносини в публічній сфері;
 - ті, що регулюють відносини у приватній сфері;
 - ті, що регулюють відносини на рівні ділових фірм;
 - правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 4.5

1. Які із зазначених напрямів є складовими процесу підвищення якості робочої сили?
- масовість освіти;
 - якість навчання на всіх рівнях;
 - рівень поєднання освіти з фундаментальними і прикладними дослідженнями;
 - правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - усі відповіді неправильні.
2. Які з передбачень Г.-С. Беккера є основою його економічного підходу?
- про ринкову рівновагу і стабільність переваг;
 - про максимізуючу поведінку;
 - правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - усі відповіді неправильні.
3. Економічний підхід, на відміну від неекономічних, на думку Г.-С. Беккера, пропонує:
- плідну уніфіковану схему для розуміння всієї людської поведінки;
 - вагоміші результати досягнень економіки, ніж інших дисциплін;
 - правильна відповідь а) і б) разом узяті;

- г) усі відповіді неправильні.
4. Інвестиції в людський капітал з часом окуповуються. Яким чином?
- а) дають віддачу у вигляді вищої заробітної плати;
 - б) дають віддачу у вигляді здатності виконувати роботу, що приносить більше задоволення;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. У який спосіб виробляється людський капітал?
- а) у процесі формальної освіти;
 - б) у процесі неформальної підготовки;
 - в) через набуття професійних навичок на роботі;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. За розрахунками Г.-С. Беккера, у США не менше 2/3 всього нагромадженого капіталу вкладено у людський капітал. У які об'єкти:
- а) в наукові і дослідницькі центри;
 - б) в навчальні заклади;
 - в) у знання, досвід, навички вчених, спеціалістів, професіоналів;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
7. У лютому 2004 р. Британська рада з професійного навчання в галузях нафтової, газової і хімічної промисловості «Cogent» запустила проект «Evol-vonline» – найбільшу у світі електронну бібліотеку для навчання технічних спеціалістів у цих галузях. Як оцінити таке нововведення компанії?
- а) боротьба компаній за талант кваліфікованих спеціалістів зростає;
 - б) компанії знаходять нові способи передавання необхідних знань і навичок від одного покоління до наступного;
 - в) усвідомлюють цінність навчання;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 4.6

1. У сучасних міжнародних розрахунках використовується грошова одиниця євро, яка являє собою:
- а) давню французьку грошову одиницю з жорстко фіксованим золотим запасом;
 - б) регіональну міжнародну валютну одиницю;
 - в) умовну грошову одиницю, що використовується для взаємних розрахунків між країнами-учасницями МВФ;
 - г) грошова одиниця, що використовується для клірингових розрахунків.

2. Станом на 2003 р. зона євро об'єднувала:
 - а) 11 країн;
 - б) 12 країн;
 - в) 15 країн;
 - г) 28 країн.
3. У якому році офіційно затверджено назву європейської валютної одиниці – євро:
 - а) 1991;
 - б) 1995;
 - в) 1998;
 - г) 1999.
4. Державам для вступу до Європейського валютного союзу і входження до зони євро необхідно витримати певні умови-критерії:
 - а) інфляція не може перевищувати рівень, що існує у трьох державах-учасниках з найстабільнішими цінами, більш ніж на 1 %;
 - б) розміри бюджетного дефіциту мають становити не більше 3 % ВВП країни;
 - в) коливання обмінних курсів національних валют (за відсутності їх девальвації у попередні 2 роки) має бути у межах, встановлених для європейської валютної системи (2,25 %);
 - г) норма довгострокового прибутку не повинна перевищувати 2 % від середньої норми прибутку трьох учасниць ЄС, які мають найнижчу норму прибутку;
 - г) національний борг не повинен перевищувати 60 % ВВП;
 - д) правильна відповідь а), б), в), г) і г) разом узяті;
 - ж) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
5. Які з перерахованих факторів свідчать про переваги упровадження євро:
 - а) при здійсненні міждержавних, міжбанківських операцій не потрібно конвертувати одну валюту в іншу;
 - б) зникає можливість здійснення тіншових операцій з використанням тіншових курсів інших європейських країн;
 - в) ціни та зарплати майже всієї Європи стануть загальновідомими, а це спонукатиме уряди країни до зниження цін, підвищення зарплат, зростання конкурентоспроможності власної продукції;
 - г) зросте ефективність європейського ринку капіталів, країна-учасниця Єврозони не зможе девальвувати свою валюту, аби «нагрітися» на цьому;
 - г) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) разом узяті.
6. Модель Манделла – Флемінга – це:
 - а) база для проведення подальших досліджень стосовно природи валютних курсів та їх врахування в механізмі зовнішньоекономічної

рівноваги;

б) версія пояснення того, яким чином відбувається пристосування платіжного балансу до змін валютних курсів, цін і доходів;

в) версія пояснення того, які економічні фактори визначають величину валютного курсу;

г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

7. У відкритій економіці з високою мобільністю капіталу за фіксованого валютного курсу стимулююча грошово-кредитна політика зумовлює:

а) зростання доходу;

б) скорочення доходу;

в) зростання відсоткової ставки;

г) не впливає на дохід.

Тема 4.7

1. Визначте, в чому полягає головний вид ризику, якому піддається ваше життя:

а) хвороба (перебування в лікарні);

б) безробіття (неможливість знайти роботу);

в) ризик стати боржником (автомобільна аварія);

г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;

г) усі відповіді неправильні.

2. Визначте, які дії вам слід вжити для управління зазначеним ризиком:

а) страхування від хвороб та нещасного випадку;

б) інвестування у вищу освіту з метою збільшення шансів при пошуку роботи;

в) страхування цивільної відповідальності (зазвичай, з придбанням страховки на автомобіль);

г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;

г) усі відповіді неправильні.

3. Які причини того, що ринкові ціни акцій компаній, як правило, відрізняються від їхньої балансової вартості?

а) балансова вартість охоплює не всі активи і зобов'язання компанії;

б) активи і зобов'язання компанії, що відображені в офіційному балансі, не переоцінюються з урахуванням змін ринкових цін;

в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;

г) усі відповіді неправильні.

4. Ступінь ризику можна зменшити:

а) придбанням страхових послуг;

б) диверсифікацією;

в) здобуттям додаткової інформації;

г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;

- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
5. З 1997 р. в Україні відбувається вплив портфельних інвестицій, який посилюється останніми роками. Приплив прямих портфельних інвестицій залишається незначним і скорочується. Чому?
- а) забюрократизованість процесу залучення;
 - б) непрозорі податки;
 - в) низький рівень захисту приватної власності в Україні;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. Який висновок можна зробити з краху хеджевого фонду LTCM у 1998 р.?
- а) це попередження про те, що механізми хеджування залишаються недосконалими;
 - б) що деривативи залишаються (серед похідних цінних паперів) найголовнішим чинником ризику;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 4.8

1. Чому не існує єдиного і прийняттого для всіх фірм оптимального способу формування структури капіталу за рахунок акцій і облігацій?
- а) у різних країнах варіюються господарське право і правила ведення комерційної діяльності;
 - б) у різних країнах постійно змінюється оподаткування;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. Чи можуть формувати структуру капіталу корпорації:
- а) прості акції;
 - б) привілейовані акції;
 - в) її облігації;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Індивідуальний інвестор завжди повинен мати у своєму портфелі різні цінні папери. Для чого?
- а) щоб збалансувати можливий ризик;
 - б) щоб збалансувати очікуваний дохід від компаній різного рівня та надійності;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Як вплине зменшення виплати дивідендів власникам простих акцій на ринкову вартість їхньої компанії за функціонування сучасних ринків

- капіталу?
- а) її ринкова вартість зросте;
 - б) її ринкова вартість знизиться;
 - в) це не впливає на її ринкову вартість.
5. Вартість фірми визначається:
- а) її реальними активами;
 - б) цінними паперами, які вона випускає;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. Існує дві фірми, які за умовами діяльності належать до однієї «категорії ризику», але відмінні за співвідношеннями позиченого і власного капіталів. Якою буде сукупна ринкова вартість їхніх цінних паперів?
- а) сукупна ринкова вартість власних цінних паперів буде вищою у тієї фірми, в якій питома вага власного капіталу буде більшою;
 - б) сукупна ринкова вартість власних цінних паперів буде вищою у тієї фірми, в якій питома вага позиченого капіталу буде більшою;
 - в) матимуть однакову ринкову вартість.
7. Яким чином необхідність звертатися до джерел зовнішнього фінансування впливає на корпорацію?
- а) кредитори хочуть бачити детальні плани використання коштів, що надаються ними;
 - б) вони хочуть переконатися, що їхні інвестиції будуть прибутковими;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 5.1

1. Згідно з теорією Г.-А. Саймона, у фірмі рішення приймаються її членами колективно, а їхня здатність до раціональних дій обмежена. Чому:
 - а) через їхні особисті устремління і соціальні перспективи;
 - б) через неможливість передбачити всі наслідки прийнятих ними рішень;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. Чи здатний обмежено-раціональний індивід:
 - а) зібрати всю необхідну для прийняття рішення інформацію;
 - б) досконало обробити зібрану інформацію;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Які математичні прийоми можна використати для побудови процесу

прийняття рішень в реальних ситуаціях:

- а) лінійне програмування;
 - б) динамічне програмування;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Згідно з поведінковою економічною теорією, обмеженість раціональності впливає з неспроможності людського мозку врахувати в процесі прийняття рішення всі аспекти:
- а) цінності;
 - б) знання;
 - в) поведінку;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Які із сучасних економічних теорій враховують обмеження реальних знань та обчислювальних можливостей людини?
- а) поведінкова економічна теорія;
 - б) теорія ігор;
 - в) теорія раціональних очікувань;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. Чи відрізняються категорії «управління» та «менеджмент»?
- а) вони тотожні;
 - б) кардинально відрізняються;
 - в) управління – це складова менеджменту;
 - г) менеджмент – це складова управління.
7. Для яких сфер можна застосовувати емпірично перевірену поведінкову економічну теорію?
- а) економічне зростання;
 - б) інновації;
 - в) технологічні зміни;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 5.2

1. Досліджуючи вплив людських емоцій на інвестора та його інвестиційне рішення, теоретики економічної психології розробляють такі теми:
- а) житейське розуміння економіки;
 - б) психологія споживання;
 - в) фактори, взяті за основу економічних рішень;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

2. Після розпаду Радянського Союзу значна частина громадян пострадянського простору втратила гроші, вкладені у «фінансові піраміди». Чому це трапилося?
- а) тому, що вони недостатньо раціональні;
 - б) тому, що не вміли професійно управляти власними фінансами;
 - в) не сформоване відкрите суспільство, в якому кожний громадянин мав би вільний доступ до інформації про ситуацію на ринку капіталу;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Д. Канеман дослідив, що люди схильні переоцінювати свої перспективи щодо доходів за цінними паперами чи шансів виграти в лотерею, ніж підказує їхній минулий досвід. Чому?
- а) тому, що люди переоцінюють свою спроможність утримувати майбутнє під контролем, вважаючи, що достатньо обдаровані для того, аби гарантовано виграти;
 - б) вони воліють недооцінювати сили своїх противників у тих видах діяльності, де успіх залежить від перемоги у конкурентній боротьбі;
 - в) люди схильні переоцінювати свої здібності і навички;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Як пояснюють автори теорії перспектив той феномен, що після Чорнобильської аварії європейські респонденти понад усе боялися катастроф на атомних станціях, хоча, за статистикою, ймовірність загинути від такої аварії була в сотні разів нижчою, ніж ймовірність смерті в автокатастрофі?
- а) люди схильні вважати більш імовірним те явище, про яке постійно говорять, ніж те, про яке вони думають чи знають порівняно мало;
 - б) люди систематично недооцінюють значення апріорної інформації при оцінці умовних імовірностей;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. У своїх дослідженнях Д. Канеман і А. Тверські віддають перевагу трактуванню цінності, а не корисності окремих наслідків. Виходячи з цього, які властивості має функція цінності?
- а) якщо програш є неминучим, то індивід схильний до ризику;
 - б) у випадку виграшу індивід демонструє неприйняття ризику;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. З початку ХХІ ст. в Україні керівники компаній почали відчувати значну потребу в залученні до свого штату психолога. Які обов'язки варто було б покласти на нього?

- а) складання соціально-психологічного портрета співробітника;
- б) адаптація нових працівників;
- в) психологічне супроводження нововведень в компанії, стресологія і конфліктологія;
- г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
- г) усі відповіді неправильні.

Тема 5.3

1. Згідно з поглядами А.-К. Сена, недоїдання, голод і голодна смерть є результатом:
 - а) неефективної сільськогосподарської діяльності;
 - б) малопотужності галузей виробництва продовольства;
 - в) функціонування всієї економіки;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. В Африці існують реальні можливості для розширення виробництва продовольства, але вони, на думку А.-К. Сена, потребують здійснення відповідної економічної політики і, зокрема:
 - а) проведення дослідницьких робіт в аграрному секторі;
 - б) інституційних реформ;
 - в) зміни відносних цін;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Для вирішення питання розподілу продовольства серед населення багато залежить від розподілу продовольства в сім'ї. У цій процедурі, вважає А.-К. Сен, важливо враховувати:
 - а) сформовані звичаї;
 - б) економічну роль і авторитет жінок;
 - в) мінливу систему цінностей у певному суспільстві;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
4. Економіка добробуту створює критерії для оцінювання альтернативних економічних програм. Які категорії вона бере до уваги?
 - а) «ефективність»;
 - б) «справедливість»;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Припущення, взяті за основу економіки добробуту, є оцінними судженнями. Чи існує метод перевірки істинності таких припущень?
 - а) так;
 - б) ні.

6. Всесвітня комісія із соціальних аспектів глобалізації стверджує, що соціальний прогрес невіддільний від економічного розвитку і, зокрема, для найбідніших країн світу. Однак Дж.-Ю. Стігліц це заперечує: «Сам по собі економічний прогрес не веде за собою прогрес соціальний». Чи поділяєте його аргументи?
- а) більшість бідних країн не мають шансів конкурувати в глобальному світі, їм потрібна допомога, обсяги якої слід збільшити з 0,23 % до 0,7 % ВВП розвинутих країн;
 - б) зменшити заборгованість бідних країн та здійснити інші заходи, спрямовані на прискорення руху капіталів і технологій;
 - в) припинення дискримінації розвинутими країнами стосовно товарів, у виробництві яких сильні бідні країни* ;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 6.1

1. Які із зазначених економічних теорій та методів найчастіше використовуються кліометристами у їхніх дослідженнях з економічної історії?
 - а) моделі загальної економічної рівноваги;
 - б) теорія цін;
 - в) теорія ефективної заробітної плати;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. У кліометричні дослідження Д.-С. Норт привніс широку концепцію інституцій та інституційної динаміки, які, в свою чергу, опиралися на поняття:
 - а) прав власності;
 - б) трансакційних витрат;
 - в) контрактних відносин;
 - г) групових інтересів;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
3. Виходячи з досліджень Д.-С. Норта, які фактори були причиною нерівномірності темпів економічного зростання у різних країнах?

* Підтвердженням такої ситуації є експортні субсидії, які отримують фермери в Європейському Союзі та США. Багаті нації підтримують конкурентоспроможність власного сільського господарства, виплачуючи своїм фермерам майже 1 млрд. дол. щодня. Отже, двері на ринки Європи та Північної Америки для фермерів із країн, що розвиваються, зачинені.

- а) наявність причинного зв'язку між релігією і економікою;
 - б) роль технології;
 - в) виникнення інституту приватної власності;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Кліометрики вважають, що історія – це криниця статистичної інформації. На чому ґрунтується їхнє твердження?
- а) на тому, що завдяки новим математичним, обчислювальним і статистичним методам стало можливим відновлення історичних об'єктів;
 - б) на тому, що, використовуючи комп'ютеризацію, став можливим прогрес історичної статистики;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Вчені-економісти переконані, що історія – це «лабораторія суспільства». Вони вважають так, тому що:
- а) історія проводить експерименти і забезпечує економіста не тільки ціннішими та точнішими, а й різноманітнішими фактами;
 - б) усвідомлюють, що історія вже провела той експеримент, який їм потрібний;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. Д.-С. Норт дослідив джерела змін інституцій. У чому вони полягають:
- а) це зрушення у структурі відносних цін (технічний прогрес, зростання населення зумовлюють зміни цін на кінцевий продукт, а це спонукає учасників угоди переглядати правила обміну);
 - б) ідеологія, під впливом якої формується структура переваг людей (чим більше прибуткових можливостей блокує чиясь суб'єктивна думка, тим сильніші стимули до внесення до неї поправок);
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
7. Чому неефективні форми економіки існували тисячоліттями?
- а) була двоякою роль держави;
 - б) чинився вплив груп зі спеціальними інтересами;
 - в) існувала залежність еволюції інституцій від обраної раніше траєкторії;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 6.2

1. Відправною точкою всіх розрахунків Р.-Дж.-Н. Стоуна було визначення

- кінцевого попиту на 1970 р. по кожному з 31 товару чи продукту, що мали в моделі окремий рахунок. Удосконалення прогнозів попиту він здійснював у кількох напрямках. Яких?
- а) розробляв рівняння попиту;
 - б) визначав такі методи розрахунків, які б давали змогу аналізувати всі групи одночасно;
 - в) здійснював пошук шляхів поєднання бюджетних даних і часових рядів при визначенні параметрів попиту;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. Які із зазначених економічних інструментів використовував Р.-Дж.-Н. Стоун у дослідженнях проблем національних рахунків?
- а) метод аналізу затрати – випуск;
 - б) способи матричної алгебри;
 - в) методи лінійного програмування;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Чому Р.-Дж.-Н. Стоун не використав модифікованої форми функції Кобба – Дугласа?
- а) бо за умови, якщо не буде жодних капіталовкладень, не відбудеться якісного поліпшення фондів, а, значить, буде важко простежити прогрес у техніці;
 - б) тому, що складно буде обрахувати можливість заміни капіталу працею;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Чому із двох варіантів (продовжувати розширювати вже сформовану модель національних рахунків чи створити систему моделей) Р.-Дж.-Н. Стоун обрав другий?
- а) проблеми, що пов'язані з обробіткою даних, можна буде розподілити;
 - б) відносно незначні розміри підмоделей дають змогу використовувати методи оптимізації хоча б у деяких галузях;
 - в) спеціалізовані значення легше застосувати до окремих підмоделей;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Держави-республіки колишнього Радянського Союзу зіткнулися з проблемою розроблення нової методології обчислення національного продукту і національного доходу. Які важливі рішення приймаються на основі цих показників?
- а) формується державний бюджет;

- б) визначаються витрати на споживання і нагромадження;
 - в) встановлюються відносини зі світовим співтовариством;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. До проголошення незалежності в Україні обчислення національного доходу відображало стан лише виробничої частини народного господарства. Що ж залишалось поза цим розрахунком внаслідок відсікання невиробничої частини?
- а) продукт, що створювався у житлово-комунальному і водному господарстві, побутовому обслуговуванні, транспорті, зв'язку;
 - б) послуги, що надавалися у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, мистецтва, науки, соціального забезпечення, кредитування, страхування;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
7. Останнім часом на міжнародному рівні активізувалася робота з подальшого вдосконалення СНР. У якому напрямі відбувається розвиток?
- а) розроблення методики виміру неспостережної економіки (підвищення точності оцінок тіньової і неформальної економіки);
 - б) відображення у розрахунках ВВП діяльності фінансових посередників (адже вони не стягують за свої послуги платежі у прямій формі);
 - в) трактування витрат на НДДКР, придбання товарів тривалого користування;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 6.3

1. Теорія ігор займається загальним аналізом стратегічної взаємодії. Чи можна нею користуватися при вивченні?
- а) салонних азартних ігор;
 - б) процесу ведення політичних переговорів;
 - в) економічної поведінки;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні;
2. Рівновага Неша значною мірою ґрунтується на індивідуальному раціоналізмі, і вибір стратегії кожним гравцем залежить від:
- а) його власної раціональності;
 - б) способу мислення його опонента;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;

- г) усі відповіді неправильні.
3. У процесі ігор найважливішим аспектом стратегічного планування є:
- а) розуміння позиції опонента;
 - б) правильний висновок щодо можливої реакції на дії конкурента;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Ситуації укладення угоди – це:
- а) приклади кооперативних ігор;
 - б) приклади некооперативних ігор;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Гра може бути кооперативною, коли гравці можуть:
- а) спілкуватися між собою;
 - б) брати на себе зобов'язання за угодою;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. Кого в науковому світі вважають засновником нової галузі математики–теорії ігор?
- а) Дж.-Ф. Неша;
 - б) О. Моргенштерна;
 - в) Р.-Дж.-Р. Селтена;
 - г) Дж. Неймана.

Тема 6.4

1. Що стало поштовхом до розвитку економетричних моделей для часових рядів, які враховували б при моделюванні зміни коваріацій у часі?
- а) посилення ролі ризику в економіці;
 - б) зростання міркувань невизначеності у сучасній економічній теорії;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. Згідно із сучасними уявленнями більшість економічних часових рядів є нестационарними, інтегруючими першого порядку, тобто вони містять:
- а) стійкий тренд, що змінюється в часі;
 - б) стаціонарний ряд;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Які з наведених прикладів можна віднести до часових рядів?
- а) дані про сумарні місячні віддалі (у тис. км) подолані українськими авіалайнерами за 35 місяців з січня 2001 р. до січня 2004 р.;
 - б) дані «Галицьких контрактів» про квартальну динаміку середнього

- індексу курсу акцій провідних компаній на українській біржі;
 в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 г) усі відповіді неправильні.
4. У разі коінтеграції завжди існує відповідна модель коригування помилки, що відображає:
 а) довгостроковий зв'язок для досліджуваних змінних з лагом одиниця;
 б) короткострокову динаміку, виражену залежністю різниць ендогенних змінних від поточних та лагових різниць екзогенних змінних;
 в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 г) усі відповіді неправильні.
5. Тестування на коінтеграцію за методологією Енгла-Гренджера має недоліки. Які?
 а) їхня методологія не має систематичної процедури для окремого оцінювання багатьох коінтеграційних рівнянь;
 б) оскільки вона базується на покроковій процедурі, то будь-яка помилка, зроблена на першому етапі, автоматично поширюється на другий етап;
 в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 г) усі відповіді неправильні.
6. Чому розробки Р. Енгла і К. Гренджера мають надзвичайно важливе значення для фінансового ринку?
 а) їхні методи демонструють тенденції розвитку, ціни, відсоткової ставки, вартості акцій тощо;
 б) їхні відкриття дають змогу з більшою ефективністю передбачати випадкові коливання і непостійність на цьому ринку;
 в) їхні праці дають змогу структурувати зібрану інформацію і перевіряти гіпотези в межах економічних теорій;
 г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 г) правильно відповідь а), б) і в) разом узяті.

Тема 6.5

1. До основних джерел економічних даних належать:
 а) державні заклади, що здійснюють переписи і збирають інформацію про ціни, різні кількості та індикатори стану економіки;
 б) наукові організації, що здійснюють вибіркові обстеження;
 в) світові організації (ОЕСР, МВФ, МОП тощо), що збирають відомості для здійснення міжнародних зіставлень;
 г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.

2. При збільшенні масиву даних і розширенні можливостей їхнього оброблення важливість проблем вимірювання в галузі економетричного аналізу:
 - а) зростає;
 - б) знижується;
 - в) не змінюється.
3. Який з афоризмів можна було б узяти за епіграф до розподілу Ховельмо?
 - а) вислів лорда Кельвіна «Наука є вимірювання»;
 - б) вираз Е. Маленво «Теорія і вимірювання»;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
4. Незважаючи на те що розробкою збору даних детально займаються висококваліфіковані спеціалісти, в економетричному аналізі з'являються помилки вимірів. Чому?
 - а) дані можуть характеризуватися не лише помилками вимірів, а й пропущеними спостереженнями;
 - б) багато теоретичних змінних є неявними або абстрактними і не піддаються спостереженню;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Для відбору кращої (із конкуруючих) моделі необхідно встановити і зіставити переваги кожної моделі. Тому отримання «вірчої грамоти» передбачає контроль:
 - а) відповідності кожної моделі апріорній теорії;
 - б) відповідності кожної моделі вибіркоvim даним;
 - в) відповідності кожної моделі спостереженням;
 - г) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті.
6. За відсутності умов, що гарантують адекватність моделей, мінімальний набір таких умов забезпечує конгруентність моделі. Яка вимога містить конгруентність системі виміру?
 - а) обрана форма моделі не повинна породжувати підігнані чи завбачені значення ендогенних змінних;
 - б) якщо модельовані змінні стаціонарні, то пояснюючі змінні також мають бути «колективно» стаціонарними, навіть якщо кожна окремо не є такою;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
7. За допомогою економіко-статистичних моделей перевірених розподілом Ховельмо можна:
 - а) передбачити можливий розвиток національних економік;
 - б) точніше і чіткіше формувати та планувати державну економічну

- політику;
- в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
- г) усі відповіді неправильні.

Тема 6.6

1. У процесі прикладних досліджень у мікроеконометриці Дж.-Дж. Хекмен:
 - а) розвинув статистичні методи формування селективних вибірок;
 - б) запропонував інструменти для усунення типових дослідницьких проблем з відмінностями у характеристиках об'єктів аналізу;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. Як пропонував вчиняти Дж.-Дж. Хекмен у дослідженні оцінки співвідношення для зарплати, використовуючи дані щодо окремих громадян, але маючи доступ до даних про зарплату тільки для тих, хто працює?
 - а) формувати модель для імовірності того, що людина буде працювати (статистична оцінка моделі дає результати, які можна використати, щоб передбачити цю ймовірність для кожної людини);
 - б) зробити поправку на самовідбір, включаючи в модель ці передбачені індивідуальні ймовірності як додаткову пояснюючу змінну (поряд з освітою, віком тощо);
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Яку групу в економетричних дослідженнях називають «репрезентативною»?
 - а) групу, що характерна для колективу, який аналізують;
 - б) групу, яка обрана в колективі для аналізу;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Що означає термін «кореляція»?
 - а) статистична характеристика, що вимірює ступінь узгодженості двох випадкових величин;
 - б) статистична характеристика, що означає відношення двох випадкових величин;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
5. Які із зазначених рішень перебувають у центрі сучасного мікроекономічного аналізу?
 - а) питання щодо величини зарплати;
 - б) питання щодо відпрацьованих людино-годин;

- в) питання щодо тривалості безробіття;
 г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 г) усі відповіді неправильні.
6. Майже 35 років Дж.-Дж. Хекмен працював над впровадженням результатів своїх досліджень у практику. Яких проблем це стосувалося?
- а) ефективність антидискримінаційних програм;
 б) ефективність програм підвищення кваліфікації;
 в) економічний результат освіти;
 г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 г) усі відповіді неправильні.
7. Приріст споживчих витрат в Україні за 11 місяців 2003 р. проти 11 місяців 2002 р. становив 22165 млн грн (тільки обсяг купівлі автомобілів зріс у 1,5 раза), а приріст наявних доходів – лише на 12814 млн грн. У чому причини цієї невідповідності?
- а) під впливом девальвації долара українці почали потужно витрачати свої заощадження;
 б) в країні існує масштабний тіньовий сектор доходів громадян;
 в) значними є грошові надходження від співвітчизників, які працюють за кордоном (майже 7 млн), своїм сім'ям;
 г) значно розширився внутрішній ринок;
 г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.

Тема 6.7

1. У своїх наукових дослідженнях Д.-Л. Мак-Федден і Дж.-Дж. Хекмен використовували мікродані, що спричинило нові статистичні проблеми. Які недоліки їм вдалося усунути завдяки запропонованим мікроеконометричним методам?
- а) зробити вибірку спостережень репрезентативною (у тих випадках, коли дослідник може спостерігати тільки певні змінні для конкретних індивідів чи домашніх господарств, то вибірки були не випадковими);
 б) деякі характеристики, що визначали поведінку індивідів, робити спостережними (це давало змогу пояснювати відмінності між індивідами);
 в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
 г) усі відповіді неправильні.
2. Яким проблемам індивідуального вибору присвячені дослідження Д.-Л. Мак-Феддена?
- а) економічним причинам цього вибору;

- б) способам їхнього вимірювання;
 - в) методиці їхнього передбачення;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
3. Чому звичайний аналіз не підходить для вивчення поведінки в ситуації дискретного вибору?
- а) тому, що при аналізі попиту передбачається, що вибір представлений неперервною змінною;
 - б) тому, що передбачаються громіздкі обрахунки в такій ситуації;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті;
4. Яку із зазначених змінних можна назвати дискретною?
- а) змінна, що може набувати лише дробових значень;
 - б) змінна, що може набувати тільки цілі значення;
 - в) правильна відповідь а) і б) разом узяті.
5. Яку інформацію, що є в базі даних можна віднести до результатів дискретного вибору?
- а) щодо виду занять;
 - б) щодо місця проживання;
 - в) стосовно способу пересування людей;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
6. З якою метою можна застосувати економетричні методи, які використовуються для аналізу співвідношення рядів двох статичних змінних?
- а) для аналізу вибору між двома альтернативами (наприклад, купляти чи не купляти автомобіль);
 - б) для аналізу складного вибору (скільки народити дітей);
 - в) для аналізу багаторівневого вибору (чи вступати до інституту, і якщо так, то в який саме);
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.

Тема 6.8

1. Засновником експериментальної економіки є:
- а) Г.-М. Марковіц;
 - б) К.-Дж. Ерроу;
 - в) В. Сміт;
 - г) Д. Канеман;
 - г) Е. Чемберлін.
2. Ще до започаткованих В. Смітом досліджень у традиційній неокласичній економічній науці було прийнято:

- а) займатися все більш складними формальними побудовами у межах своєї наукової традиції, що ґрунтуються на моделі «homo economicus»;
 - б) проводити експерименти з реальними людьми;
 - в) не обмежуватися констатацією експериментальних фактів, але давати їм чітке пояснення.
3. Застосування статистичних і аналітичних методів моделювання утруднене, а в окремих випадках навіть неможливе. Оскільки:
- а) економічні системи еволюціонують у часі;
 - б) в економічних системах відбуваються структурні зміни;
 - в) існує багатоагентність економічних систем (множинність різних факторів, що відображають як властивості елементів системи, так і відношення між ними);
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - г) усі відповіді неправильні.
4. Експериментальну економіку можна віднести до:
- а) інституціональної школи;
 - б) теорії портфельних інвестицій;
 - в) теорії лінійного програмування;
 - г) фінансового інжинірингу.
5. Для того щоб створити ситуацію, в якій корисності та ймовірності результатів можна було б виміряти, потрібні:
- а) статистичні щорічники за останні п'ять років;
 - б) лабораторний експеримент;
 - в) усі відповіді неправильні.
6. Які із зазначених методів можуть бути використані в експериментальній економіці?
- а) імітаційне моделювання;
 - б) аналітичне моделювання;
 - в) експертне оцінювання;
 - г) статистичне оброблення даних;
 - г) правильна відповідь а), б) і в) разом узяті;
 - д) правильна відповідь а), б), в) і г) разом узяті.
7. В. Сміт, будучи консультантом при приватизації електроенергетики Австралії та Нової Зеландії, розробляв ринкові механізми для:
- а) конкретних пропозицій;
 - б) перевірки їх дії на практиці;
 - в) конкретних пропозицій та перевірки, як вони практично діють;
 - г) усі відповіді неправильні.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

3.1 Перелік запитань до 1 модульно-рейтингового контролю знань

1. Визначте предмет дисципліни «Сучасні економічні теорії».
2. Визначте сутність кількісного підходу у формуванні теорії економічного зростання Кузнеця Саймона-Сміта.
3. Проаналізуйте основні елементи програми досліджень С. - С. Кузнеця в галузі економічного зростання та зробіть висновки.
4. Доведіть, що методика С. - С. Кузнеця має велике значення для визначення макроекономічних показників, навіть на сучасному етапі.
5. Визначте сутність моделі Харрода – Домара та її недоліки.
6. Проаналізуйте сутність моделі зростання Р. – М. Солоу.
7. Визначте сутність поняття «Золоте правило зростання». Проаналізуйте «золоте правило» у моделі зростання Р. – М. Солоу.
8. Проаналізуйте сутність теорії нерівномірних поштовхів Фріша Рагнар-Антон-Кіттіля та зробіть висновки щодо актуальності її на сучасному етапі.
9. Проаналізуйте сутність нового погляду на теорію попиту в працях Хікса Джона-Річарда.
10. Проаналізуйте сутність теорії життєвого циклу в моделі Модільяні Франко-Енріко.
11. Визначте основну сутність метода «затрати – випуск» Леонтьєва Василя Васильовича.
12. Дайте оцінку метода «затрати – випуск» Леонтьєва Василя Васильовича.
13. Визначте сутність теорії оптимального розподілу ресурсів в працях Канторовича Леоніда Віталійовича.
14. Дайте оцінку теорії оптимального розподілу ресурсів в працях Канторовича Леоніда Віталійовича.
15. Визначте сутність теорії оптимального розподілу ресурсів в працях Кумпанса Т'ялінга-Чарльза.
16. Дайте оцінку методу оптимального розподілу ресурсів Т. -Ч. Кумпанса.
17. Проаналізуйте загально рівноважну модель торгівлі Дж. -Е. Міда.
18. Доведіть практичне значення загально рівноважної моделі торгівлі Дж. -Е. Міда.
19. Визначте в чому сутність та корисність теорії інвестицій q ?
20. Визначте роль Тобіна Джеймса у формуванні теорії інвестицій q .
21. Визначте сутність моделі управління готівкою Баумоля – Тобіна.
22. Визначте значення моделі управління готівкою Баумоля – Тобіна.
23. Визначте сутність моделей ЛІНК.
24. Визначте значення моделей ЛІНК для економічного розвитку

суспільства.

25. Визначте роль моделей ЛІНК на сучасному етапі.
26. Визначте роль Клейна Лоуренса-Роберта у створенні моделей ЛІНК.
27. Визначте сутність моделей ринків з асиметричною інформацією.
28. Визначте роль Вікрі В.-С. у створенні моделей ринків з асиметричною інформацією.
29. Проаналізуйте внесок Міррліса Дж.-А. у розвиток моделей ринків з асиметричною інформацією.
30. Визначте роль Ейкерлофа Джоржда у розвитку моделей ринків з асиметричною інформацією.
31. Дайте оцінку ідеям Стігліца Джозефа-Юджіна у розвитку моделей ринків з асиметричною інформацією.
32. Визначте сутність ідей Спенса Майкла та оцініть його внесок у розвиток моделей ринків з асиметричною інформацією.
33. Визначте значення методів аналізу ринку з асиметричною інформацією, розроблені Дж. Ейкерлофом, М. Спенсом та Дж.-Ю. Стігліцем для розвитку теорії загальної ринкової рівноваги.
34. Доведіть що дослідження проблеми асиметричності інформації мають перспективне застосування у таких галузях, як макроекономіка, фінансові ринки, угоди зайнятості.
35. Визначте сутність теорії неокласичного синтезу.
36. Проаналізуйте значення ідей Самуельсона Поля-Ентоні у розвиток теорії неокласичного синтезу.
37. Дайте історичний аналіз виникненню та розвитку теорії загальної економічної рівноваги.
38. Проаналізуйте модель загальної економічної рівноваги Ерроу-Дебре.
39. Проаналізуйте значення праці Дж. Дебре «Теорія вартості: аксіоматичний аналіз економічної рівноваги».
40. Визначте сутність теорії неможливості К.-Дж. Ерроу.
41. Визначте сутність теорії клубів.
42. Визначте роль поглядів К.-Дж. Ерроу в сучасній теорії добробуту.
43. Доведіть історичні витоки теорії співвідношення факторів виробництва.
44. Визначте зміст теорії міжнародної торгівлі та роль в її розвитку Б.-Г. Уліна та Елі Хекшера.
45. Визначте основні положення теорії співвідношення факторів виробництва Б.-Г. Уліна та Е. Хекшера.
46. Проаналізуйте критичні зауваження до теорії співвідношення факторів виробництва Б.-Г. Уліна та Е. Хекшера.
47. Визначте значення теорії співвідношення факторів виробництва Б.-Г. Уліна та Е. Хекшера для розвитку світової економіки.
48. Проаналізуйте передумови виникнення концепції дуалістичної

економіки.

49. Визначте сутність концепції дуалістичної економіки.
50. Визначте роль ідей Льюїса Артура-Вільяма у розвиток концепції дуалістичної економіки.
51. Доведіть, що під впливом критики, концепція дуалістичної економіки А.-В.Льюїса зазнала позитивних змін.
52. Визначте практичне значення концепції дуалістичної економіки А.-В.Льюїса.
53. Визначте передумови виникнення теорії промислової організації.
54. Визначте цілі та значення концепції вертикальної інтеграції Дж.-Дж. Стіглера для формування державної економічної політики.
55. Визначте сутність теорії регулювання Дж.-Дж. Стіглера.
56. Визначте сутність теорії ефективної конкуренції Дж.-Дж. Стіглера, Дж.-М. Кларка, Е. Мейзона та її значення для подальшого розвитку економічної думки ХХ ст.
57. Проаналізуйте сутність праці Дж.-Дж. Стіглера «Теорія олігополії».
58. Визначте значення висновків Дж.-Дж. Стіглера для ефективного регулювання повсякденної діяльності корпорацій.
59. Визначте практичне значення праці Дж.-Дж. Стіглера та Дж. Кіндала «Поведінка промислових цін».
60. Визначте передумови виникнення концепції спонтанного характеру ринкового порядку та її сутність.
61. Визначте місце у теорії лібералізму Ф.-А. фон Хаєка концепції спонтанного характеру ринкового порядку.
62. Дайте характеристику ринкової економіки за Ф.-А. фон Хаєком.
63. Дайте характеристику праці Ф.-А. фон Хаєка «Згубна самовпевненість: Помилки соціалізму».
64. Дайте характеристику праці Ф.-А. фон Хаєка «Чиста теорія капіталу».
65. Дайте характеристику теорії торгових циклів Ф.-А. фон Хаєка.
66. Визначте значення праць Ф.-А. фон Хаєка на практичну політику країн.
67. Визначте передумови виникнення теорії економіки ринків.
68. Визначте сутність моделі економіки ринків.
69. Визначте сутність теорії загальної рівноваги Алле Моріса-Фелікса Шарля.
70. Визначте передумови виникнення монетарної концепції та надайте її загальну характеристику.
71. Проаналізуйте основні етапи розвитку монетарної концепції Мілтона Фрідмана.
72. Доведіть що Мілтон Фрідман – є прихильником кількісної теорії грошей.

73. Визначте сутність теорії адаптивних очікувань Лукаса Роберта-Емерсона.
74. Визначте сутність теорії раціональних очікувань Р.-Е. Лукаса.
75. Визначте сутність концепції непослідовності політики у часі.

3.2 Перелік запитань до 2 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Визначте сутність та значення праць представника шведської (стокгольмської) школи макроекономіки Мюрдаля Г.-К.
2. Визначте сутність та значення праць представника шведської (стокгольмської) школи макроекономіки Вікселля К.-Й.-Г.
3. Визначте сутність та значення праць представника шведської (стокгольмської) школи макроекономіки Давідсона Д.
4. Визначте сутність та значення праць представника шведської (стокгольмської) школи макроекономіки Лундберга Е.
5. Визначте сутність та значення праць представника шведської (стокгольмської) школи макроекономіки Ліндаля Е.
6. Визначте сутність та значення праць представника шведської (стокгольмської) школи макроекономіки Хаммаршельда Д.-Я.-А.К.
7. Визначте значення результатів досліджень стокгольмських учених.
8. Визначте передумови виникнення нового напрямку розвитку теорії інституціоналізму – неоінституціоналізму.
9. Дайте оцінку праці Р.-Г. Коуза «Проблема соціальних витрат».
10. Визначте сутність нової інституційної економічної теорії (НІЕТ) Р.-Г. Коуза
11. Визначте значення теореми Р.-Г. Коуза для розвитку сучасної економічної теорії.
12. Визначте сутність базової теорії економічної політики з точки зору Тінбергена Яна.
13. Визначте практичне значення моделей Я. Тінбергена.
14. Визначте сутність проблеми вибору економічної політики Р.-А. Манделла.
15. Визначте сутність критичних зауважень Р.-Е. Лукаса щодо використання великих макроеконометричних моделей для розроблення економічної політики.
16. Визначте передумови виникнення теорії суспільного вибору.
17. Визначте сутність і значення теорії суспільного вибору Дж.-М.-Дж. Б'юкенена.
18. Визначте сутність нової концепції організації «політичного ринку».
19. Визначте значення досліджень Дж.-М.-Дж. Б'юкенена у створенні універсальної фіскальної системи.

20. Визначте передумови виникнення теорії людського капіталу.
21. Визначте сутність теорії людського капіталу в працях Шульца Теодора Вільяма.
22. Визначте сутність теорії людського капіталу в працях Беккера Гаррі-Стенлі.
23. Проаналізуйте критичні зауваження опонента теорії людського капіталу українського вченого С. Мочерного.
24. Визначте значення теорії людського капіталу для розвитку нових розділів економічної теорії.
25. Визначте сутність теорії оптимальних валютних зон Манделли Роберта-Александера.
26. Визначте сутність «моделі Манделла – Флемінга».
27. Визначте значення «моделі Манделла – Флемінга» для кредитно – грошової політики.
28. Визначте практичне значення дослідження Р.-А. Манделли для створення європейської валюти.
29. Проаналізуйте проблеми валютної інтеграції України з точки зору висновків Р.-А. Манделли.
30. Визначте передумови виникнення теорії портфельних інвестицій.
31. Проаналізуйте модель теорії портфельних інвестицій Г.-М. Марковіца.
32. Визначте значення моделі Г.-М. Марковіца для розвитку інвестування.
33. Визначте значення праць Дж. Тобіна для подальшого розвитку теорії портфельних інвестицій.
34. Визначте сутність наукового внеску в теорії портфельних інвестицій Шарпа Вільяма-Форсіса.
35. Визначте сутність та результати моделі оцінки капітальних активів (САРМ).
36. Визначте сутність ідеї Скоулза Мюрон-Самюеля та Блека Фішера щодо визначення вартості опціону.
37. Визначте сутність ідеї оцінювання опціонів Мертона Роберта-Кокса.
38. Дайте оцінку формули Блека - Скоулза – «справедливої вартості» опціону.
39. Проаналізуйте основні висновки сучасної теорії портфельних інвестицій.
40. Проаналізуйте особливості хеджування.
41. Визначте сутність теорії вартості капіталу Модільяні – Міллера.
42. Визначте значення моделі обмеженої раціональності Саймона Герберта-Александера.
43. Визначте сутність «біхевіористської» теорії Г.-А. Саймона та Дж. Марча.
44. Визначте значення поведінкової економічної теорії Г.-А. Саймона.
45. Визначте передумови виникнення теорії перспектив.

46. Визначте сутність теорії перспектив.
47. Визначте сутність експерименту Д. Канемана та А. Тверські.
48. Проаналізуйте критичні зауваження теорії перспектив.
49. Доведіть актуальність досліджень Д. Канемана на прикладі України.
50. Визначте соціально-економічний аспект забезпеченості продовольством на основі положень Сена Аматыя-Куми.
51. Дайте характеристику колу проблем, що належать до компетенції Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО).
52. Визначте світове значення наукових досліджень А.-К. Сена.
53. Визначте основний зміст науки кліометрії – нової економічної історії.
54. Визначте заслуги Фогеля Роберта-Вільяма перед розвитком кліометрії.
55. Визначте значення досліджень Р.-В. Фогеля і С. Енгермана про роль і ефективність рабства у південних штатах.
56. Визначте роль Норта Дугласа-Сесіль в розвитку кліометрії.
57. Визначте передумови виникнення системи національних рахунків (СНР).
58. Визначте сутність системи національних рахунків, запропонованої С.-С. Кузнецем.
59. Доведіть, що основоположником сучасної системи національних рахунків вважають Стоуна Річарда-Джона-Ніколаса.
60. Визначте сутність принципу подвійного обліку на макрорівні при створенні СНР.
61. Визначте значення праць Р.-Дж.-Н. Стоуна для створення СНР.
62. Визначте передумови виникнення та сутність теорії ігор Дж.-Ф. Неймана у визначенні раціональної поведінки фірм на ринках.
63. Дайте характеристику видів ігор у визначенні раціональної поведінки фірм на ринках.
64. Визначте сутність стратегії рівноваги Неша Джона-Форбса.
65. Дайте оцінку удосконаленню ідеї рівноваги Дж.-Ф. Неша економістом Д.-Ч. Харшані.
66. Дайте оцінку удосконаленню ідеї рівноваги Дж.-Ф. Неша економістом Р.-Д.-Р. Селтенем.
67. Визначте сутність методів аналізу економічних часових рядів.
68. Доведіть, що дослідження Р. Енгла та К. Гренджера мають суттєве значення у сфері економетричного прогнозування.
69. Визначте сутність ідеї розподілу Ховельмо Трюгве-Магнус.
70. Визначте сутність моделі життєвого циклу отримання доходів, навчання і споживання Хекмена Джеймса-Джозефа.
71. Визначте передумови виникнення нової економічної теорії, як б досліджувала поведінку споживачів за допомогою статистичних методів.
72. Визначте сутність аналізу дискретного вибору в економіці Мак-Феддена Даніеля-Літла.

73. Визначте сутність та значення поняття «гранична норма заміщення», запровадженого Д.-Л. Мак-Федденем та Т. Доменіком.

74. Визначте передумови виникнення експериментальної економіки.

75. Визначте зміст експериментальної економіки та роль досліджень Сміта Вернона.

3.3 Перелік запитань до екзамену

До семестрового контролю-іспиту винесені питання I і II модульно-рейтингового контролю знань.

РОЗДІЛ 4. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Апроксимація (лат. *approximare* – наближатися) – наближений вираз якихось величин через інші, простіші величини.

Асиметричність (грец. *asymmetria* – невідповідність) інформації – ситуація, за якої частина учасників ринку володіє такою інформацією, якою не володіють інші зацікавлені особи.

Базова теорія економічної політики – теорія, яка за допомогою економетричних моделей пояснює, що формування урядом оптимальної макроекономічної політики, має відбуватися, виходячи з існування стабільних кількісних взаємозв'язків політичних інструментів і цільових показників.

Біхевіоризм (англ. *behaviorism*, від *behaviour* – поведінка) – напрям у психології, що вивчає поведінку людини і тварин.

Деривативи (лат. *derivatio* – відведення, відхилення) – фінансовий актив, вартість якого формується і визначається залежно від вартості основного капіталу.

Дефляція (лат. *deflatio* – видування, здування) – штучне зменшення грошової маси, випущеної в обіг у період інфляції, з вилученням надлишку паперових грошей.

Дуалістична (лат. *dualis* – подвійний) економіка – економіка, що розділена на два сектори (сільськогосподарський та промисловий), які характеризуються абсолютно різними рівнями розвитку.

Економічна поведінка – людська поведінка, пов'язана з вибором і прийняттям рішень стосовно раціонального використання ресурсів (простору, енергії, матеріальних ресурсів, часу, зусиль грошей) з метою задоволення потреб.

Ефект доходу – зростання рівня споживання, спричинене зростанням рівня доходу за умови незмінної ціни на товар.

Ефект заміщення – зміна в споживанні товару, пов'язана зі зміною його ціни за умови незмінності рівня задоволення.

Ефект мультиплікатора – здатність приросту чи скорочення сукупного попиту зумовлювати *n*-кратний порівняно з ним приріст або зменшення загальних обсягів виробництва і національного доходу.

Загальна економічна рівновага – ситуація, за якої всі ринки в економіці одночасно перебувають у стані рівноваги, тобто ціни і обсяги не змінюються.

Загальнорівноважна модель торгівлі – економічна модель, що вивчає поведінку всіх виробників, споживачів і торговців одночасно.

«Золоте правило» (у моделі зростання Солоу) – норма заощаджень, за якої встановлюється стан стійкого зростання економіки з максимальним рівнем споживання на кожного працівника (чи максимальним рівнем

споживання на ефективну одиницю робочої сили).

Інвестиції (капіталовкладення) – сукупність товарів, придбаних юридичними або фізичними особами для збільшення нагромадженого капіталу.

Індекс людського розвитку – статистичний показник, який розраховується на основі даних, що характеризують найважливіші аспекти добробуту – здоров'я, освіта, матеріальний достаток у 173 країнах світу.

Індексація (лат. index – покажчик, список, перелік) – збільшення грошових доходів і заощаджень громадян у зв'язку з підвищенням цін.

Інновація (англ. innovation) – створення і впровадження різних нововведень, що породжують значні зміни в соціально-економічній практиці.

Кліометрія (кліометрика) – галузь економічної науки, яка вивчає економічну історію за допомогою сучасних методів статистичного аналізу і математичного моделювання.

Коефіцієнт «альфа» – різниця між середньою дохідністю цінного папера чи портфеля цінних паперів і рівноважною очікуваною дохідністю, що визначається ціною моделлю ринку капіталів.

Коефіцієнт «бета» – вимірювання чутливості до змін у ринковому доході: β_i -відношення коваріації доходу на актив i (δ_{ip}) до сукупного ризику ринкового портфеля (δ_p^2). Тобто ($\beta_i = \delta_{ip} / \delta_p^2$).

Коінтеграція – метод визначення довготермінового взаємозв'язку у групі змінних динамічних рядів.

Конвертованість валюти – законодавчо закріплена оборотність національної грошової одиниці, тобто можливість вільно обмінювати її на іноземні валюти і навпаки, без прямого втручання держави у процес обміну.

Конгруентна модель – модель, що відповідає вибірковим даним, характеристикам системи вимірів, апріорній теорії і яка може вміщувати в собі конкуруючі моделі.

Контрфактичні (лат. contra — проти і factum — зроблене) *гіпотези* – розумові експерименти, що ґрунтуються на умовних передбаченнях – «що, якщо б».

Контрфактичні моделі – система рівнянь, за допомогою яких на основі статистичних даних оцінюється можливий хід розвитку економіки.

Концепція дуалістичної економіки – концепція, згідно з якою економіка поділена на сільськогосподарський і промисловий сектори, які характеризуються абсолютно різними рівнями розвитку.

Концепція непослідовності політики у часі – концепція, що обґрунтовує прагнення політичних діячів завчасно повідомляти про курс економічної політики для того, щоб вплинути на очікування індивідів, а

згодом дотримуватися іншої політики, використовуючи очікування населення, які склалися.

Концепція спонтанного характеру ринкового порядку – концепція про такий абстрактний самоутворений порядок (як наслідок розвитку), що побудований на створених правилах, які можуть застосовуватися окремими людьми незалежно від мети і є однаковими для цілих категорій суспільства, не зазначених індивідуально.

Лінійне програмування – розв'язання лінійних рівнянь (рівнянь першого ступеня) шляхом складання програм та застосування різних методів їх послідовного рішення, що суттєво полегшує розрахунки і досягнення результатів.

Лобізм (англ. lobbyism) – способи впливу на представників влади з метою прийняття вигідного для обмеженої групи виборців політичного рішення.

Людський капітал – вроджені здібності, талант, здобуті знання, навички, енергія і мотивації, що можуть бути використані у виробництві товарів та послуг.

Макроеконометрична модель – модель, що дозволяє з допомогою певних показників і статистичних методів охарактеризувати економіку з кількісного і якісного боків.

Максимінна стратегія – ігрова стратегія, яка максимізує мінімальний можливий виграш.

Мала відкрита економіка – економіка, незначні розміри якої унеможливають вплив на процеси на міжнародному ринку і на світовий рівень відсоткової ставки.

Менеджмент (англ. management – керування, організація) – цілеспрямований вплив на колектив працівників або окремих виконавців з метою виконання поставлених завдань і досягнення визначених цілей.

Метод затрати – випуск – зведення у таблицю всіх елементів, які враховуються при прийнятті економічними агентами рішень про виробництво і ціни.

Митний союз – група країн, між якими ліквідовано торгові обмеження і які проводять узгоджену зовнішньоторговельну політику щодо інших країн і встановлюють спільний зовнішній тариф на імпорт з цих країн.

Модель LSEM – комплексна система економетричних рівнянь для описання світової економіки або економіки конкретного регіону.

Модель економіки ринків – система правил, що забезпечують поступову еволюцію економіки шляхом реалізації всіх можливих надлишків аж до стану максимальної ефективності.

Модель економічної поведінки – модель обмеженої раціональності, яка відображає лімітність пізнавальних здібностей індивіда в отриманні,

збереженні, відновленні та обробленні інформації.

Модель зростання Солоу – модель, що виявляє механізм впливу заощаджень, зростання населення і НТП на рівень життя і його динаміку.

Модель управління готівкою Баумоля – Тобіна – модель попиту на гроші, згідно з якою індивіди визначають розміри необхідної їм суми готівки, виходячи із співвідношення збитків у вигляді недоотриманих на цю суму банківських відсотків та вартісної оцінки економії часу від рідших відвідин банку.

Монетаризм (англ. monetary — грошовий) – економічна школа, яка акцентує на змінах у кількості грошей, що перебувають в обігу, як визначальній функції цін, доходів і зайнятості.

Монополія (грец. monos — один і poleo — продаю) – виключне право виробництва і торгівлі, що належить одній особі, певній групі осіб або державі.

Національні рахунки – система взаємопов'язаних балансів, що відображають формування та використання національного доходу і різних його модифікацій та компонентів.

Неоінституціоналізм (грец. neos — новий і лат. institutum — організація, лад) – сукупність сучасних концепцій про роль і еволюцію окремих інституцій (колективів) у постіндустріальному суспільстві, а також поведінку індивідів у цих колективах.

Неокласичний синтез – теорія, яка поєднує кейнсіанське інтегрування матеріального і грошового секторів економіки з метою одночасного визначення грошового доходу і відсоткової ставки з класичною установкою на те, що тенденції до рівноваги за повної зайнятості може перешкоджати тільки негнучкість системи.

Олігополія (грец. oligos — малий і poleo — продаю) – група великих компаній, які здійснюють продаж основної частини продукції певної галузі, що дає їм право впливати на рівень цін.

Опціон – різновид цінного папера; контракт між двома особами, згідно з яким одна сторона надає право другій стороні купити певний актив за певну ціну в межах певного періоду (опціон «кол») або право продати (опціон «пут»).

Парадокс голосування – суперечність, яка виникає внаслідок того, що голосування на основі принципу більшості не забезпечує вияву переваг суспільства щодо економічних благ.

Парето-оптимальність – максимум добробуту, за якого неможливо поліпшити добробут індивіда шляхом зміни обсягів виробництва або обміну без погіршення становища будь-якого іншого індивіда.

Поведінкова теорія – сукупність концепції і теорії, що описують процес прийняття рішень у різних галузях економіки.

Повна зайнятість – ситуація, за якої ринок праці перебуває у стані

рівноваги; при цьому робітники можуть знайти роботу, а підприємці – робітників у прийнятно короткі терміни.

Портфель цінних паперів – перелік цінних паперів, зокрема акцій, облігацій, боргових зобов'язань тощо.

Портфельна теорія – кількісний аналіз, що використовується для підбору портфельних інвестицій та управління ризиками.

Принцип спадної граничної корисності – принцип, за якого припускається, що додаткова корисність, принесена кожною наступною одиницею блага, спадає в міру купівлі додаткових одиниць блага.

Рівновага Неша – сукупність стратегій або дій, згідно з якими кожен учасник реалізовує оптимальну стратегію, передбачаючи дії суперників.

Розподіл Ховельмо – система структурних рівнянь, що формують статистично специфіковану модель, яка б відповідала вибіркоvim даним і системі вимірювання, що використовуються для цієї інформаційної множини.

Сатисфакція (лат. *satisfactio* — задовольняю, вибачаюсь) – орієнтація поведінки не на максимізацію функції, а на досягнення нею значення, що перевищує певний «задовільний» рівень.

Система національних рахунків – система взаємопов'язаних балансів, що відображають формування та використання національного доходу і різних його модифікацій та компонентів.

Система плаваючих обмінних курсів – система міжнародних платежів, у якій допускаються коливання обмінних курсів відповідно до закону попиту і пропозиції.

Система фіксованих обмінних курсів – система міжнародних платежів, у якій обмінні курси фіксуються на певному офіційному рівні і допускаються лише їх незначні коливання.

Стагфляція – одночасна наявність високого рівня інфляції та безробіття.

Стерилізація (лат. *sterilis* — безплідний) – заходи, що здійснюються центральним банком для нейтралізації впливу інтервенції на валютному ринку на пропозицію грошей в країні (зазвичай у вигляді купівлі або продажу цінних паперів у державі на суму інтервенції на цьому ринку).

Субсидія (лат. *subsidium* — допомога, підтримка) – грошова допомога.

Суспільний вибір – процес, за допомогою якого індивідуальне бачення трансформується у колективні рішення.

Суспільний добробут – множина суспільних кривих байдужості, які ранжують різні комбінації індивідуальних корисностей відповідно до системи оцінних суджень про розподіл доходу.

Сучасна теорія портфельних інвестицій – кількісний аналіз, що застосовується для підбору портфельних інвестицій та управління

ризиками.

Сценарій пакетного методу – систематизований спосіб створення простих моделей гри конкретних міжнародних конфліктів, завдяки яким можна здійснювати експертні перевірки емпіричних фактів.

Теорія життєвого циклу заощаджень – теорія, що пояснює і прогнозує споживання та заощадження людей впродовж усього сподіваного їхнього життя.

Теорія людського капіталу – теорія, що поєднує різноманітні погляди, ідеї, положення про процес формування, використання знань, навичок, здібностей людини як джерела майбутніх доходів і привласнення економічних благ.

Теорія адаптивних (лат. adapto — пристосовую) очікувань – теоретичний засновок, згідно з яким формування очікувань господарських суб'єктів відбувається шляхом екстраполяції тенденцій розвитку процесу в минулому.

Теорія ефективної конкуренції – теорія, яка передбачає створення такого економічного механізму, який був би оптимальним з погляду реалізації динамічних економічних функцій, насамперед технічного прогресу, і має на меті віднайдення оптимального господарського механізму.

Теорія життєвого циклу – теорія споживання, центральне місце в якій відведено ролі заощаджень і запозичень як способам перерозподілу засобів упродовж життя (між періодами одержання більш високих і нижчих доходів).

Теорія інвестицій q – модель інвестицій, згідно з якою витрати на капітальні товари залежать від співвідношення ринкової ціни функціонуючого капіталу та його відновної вартості.

Теорія міжнародної торгівлі – теорія, що аналізує основи торгівлі і вигравш від неї.

Теорія нерівномірних поштовхів – сукупність взаємопов'язаних динамічних моделей економічного циклу, на основі якої стверджується, що якщо система піддається випадковим циклам, то хвилястий рух стає постійним (що відповідає реальним фактам).

Теорія оптимальних валютних зон – теорія, яка стверджує, що якщо ступінь інтеграції країни у світову систему фінансових угод, руху факторів виробництва і товарних потоків високий, то фіксований валютний курс є більш ефективним засобом досягнення внутрішнього і зовнішнього балансу порівняно з плаваючим курсом.

Теорія оптимального розподілу ресурсів – теорія, що передбачає формулювання статистичної і динамічної моделей поточного і перспективного планування використання ресурсів на базі нових математичних підходів у галузі системної побудови економічних

показників, що застосовуються для аналізу ціноутворення та ефективності капітальних вкладень.

Теорія перспектив – теорія прийняття рішень за умов невизначеності, згідно з якою індивіди спершу виконують процес редагування, перетворюючи проблему на сукупність простих перспектив, а відтак оцінюють імовірність різних результатів.

Теорія попиту – галузь економічної теорії, що розробляє концепцію поведінки споживача у відповідь на зміни таких показників, як ціна блага, дохід.

Теорія промислової організації – теорія, яка пояснює функціонування ринкової економіки з погляду структури ринку, поведінки і результатів діяльності його об'єктів.

Теорія раціональних (лат. *rationalis* — розумний) *очікувань* – теоретичний засновок, згідно з яким формування очікувань майбутнього економічної системи відбувається не лише на основі екстраполяції тенденцій розвитку в минулому, а й на основі аналізу майбутніх можливостей.

Теорія регулювання – теорія, згідно з якою регульована галузь промисловості може мати вигоди від регулювання шляхом «захоплення» регулюючого органу.

Теорія співвідношення факторів виробництва – теорія, яка пояснює те, що країна експортуватиме ті товари, виробництво яких базується на інтенсивному використанні відносно надлишкових виробничих ресурсів, і, відповідно, імпортуватиме товари, виробництво яких характеризується інтенсивним використанням відносно дефіцитних виробничих ресурсів.

Теорія суспільного вибору – теорія регулювання, яка передбачає встановлення органами нагляду обмежень, які дають змогу отримати прибуток вищий за рівень, що забезпечується за умов досконалої конкуренції, але нижчий за рівень, забезпечений встановленням монопольних цін.

Трансакційні (лат. *transactio* — звершення) *витрати* – витрати (окрім ціни), що пов'язані із складанням проекту угоди купівлі-продажу товарів і послуг, веденням переговорів і забезпеченням гарантій договору; витрати, пов'язані з неефективною адаптацією та коригуванням договору; витрати, що виникають за відхилення реалізації угоди від встановленого курсу через огріхи у договорі, помилки, упущення і непередбачені зовнішні обставини.

Фактори виробництва – ресурси суспільства, які використовують у процесі виробництва (праця, капітал, земля).

Хеджові фонди – фонди, що вкладають інвестиції у високоризикові цінні папери.

Хеджування – метод перенесення ризику, у процесі якого дії, що

спрямовані на зниження ризику, також призводять до відмови від можливого прибутку.

Часові ряди – послідовність спостережень за економічною змінною за однакові часові інтервали.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Мочерний С. В. Історія економічних вчень (сучасна економічна думка): навч. посіб. вид 3-тє, стереотипне / С. В. Мочерний М. В. Довбенко. – Львів: Новий світ-2000, 2006. – 488 с.
2. Довбенко М. В. Сучасна економічна теорія. Економічна нобелелогія: навчальний посібник / М. В. Довбенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 336 с.
3. Белокрылова О. С. Теория переходной экономики: учеб. пособие / О. С. Белокрылова. – Ростов Н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.
4. Дмитриченко Л. И. История экономических учений: учебник для вузов / Л. И Дмитриченко. – Донецк: КИТИС, 1999. – 452 с.
5. Єщенко П. С. Сучасна економіка: навч. посіб. / П. С. Єщенко. – К.: Вища шк., 2005. – 327 с.
6. Злупко С. М. Перехідна економіка: сучасна Україна: навч. посіб. / С. М. Злупко. – К.: Знання, 2006. – 324 с.
7. Худокортов А. Г. История экономических учений (современный этап): учебник для вузов / А. Г. Худокортов. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 733 с.
8. Шмарковская Г. А. История экономических учений: учебное пособие для вузов – 2-е изд., испр. / Г. А. Шмарковская – Минск: Новое знание, 2001. – 340 с.
9. Климова Е. В. Становление современной экономической теории: учебное пособие / Е. В Климова. – Донецк: Укр. НТЭК, 2001. – 336 с.
10. Романов В. Н. Современная экономика в вопросах и ответах / В. Н. Романов. – С.Пб.: Паритет, 2001. – 416 с.
11. Германова О. Д. Современная экономика: Лекцион. курс.: Многоуровневое учеб. пособие для вузов / О. Д. Германова. – Ростов Н/Д.: Феникс, 2001. – 544 с.
12. http://pidruchniki.ws/1781040944026/politekonomiya/suchasni_ekonomichni_teo_riyi_-_chuhno_aa

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Чубучна Олена Валеріївна
Мазуркевич Лариса Олексіївна
Глушко Катерина Сергіївна

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕКОНОМІЧНА
КІБЕРНЕТИКА»)**

Підписано до випуску 2013 р. Гарнітура Times New.
Умов. друк. арк. Зам. №

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут

84646, м. Горлівка, вул. Кірова, 51
E-mail: drukfn@rambler.ru

Редакційно-видавничий відділ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2982 від 21.09.2007 р.